

همایش رشد فراگیر و کاهش فقر

فقر زدایی باید به یک گفتمان عمومی تبدیل شود.

دکتر علی ربیعی در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر که از سوی موسسه کار و تأمین اجتماعی با همکاری undp در تهران تلاش برگزار شد، با تأکید بر ایجاد یک گفتمان عمومی فقرزدایی گفت: فقرزدایی باید به یک گفتمان عمومی تبدیل شود. وی افزود: ایران بدون فقر و داشتن جامعه پویا و با نشاط باید به یک دغدغه ذهنی و ملی تبدیل شود. باید به سمتی حرکت کنیم که عقب ماندگی و عدم رشد و پیشرفت به صورت یک دغدغه ذهنی و رنج تلقی شود.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تصریح کرد: معتقدم ایجاد یک گفتمان عمومی برای این که بدانیم شایسته چنین موقعیتی نیستیم لازم است، چرا که حق ما رسیدن به رشد و پیشرفت با تلاش و تدبیر است و باید به سمت جامعه ای برویم که فرزندانمان در آینده زندگی بهتری داشته باشند و در این رابطه جامعه به حرکتی منظم و با تدبیر و راهی که تضمین امروز و فردای خود را در آن ببیند، تن خواهد داد.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خاطرنشان کرد: این سمینار با دغدغه دو دهه اخیر مطالعات من هم خوانی دارد و پیش از این بحث توسعه امنیت را در کتاب نظریه های امنیت ملی در جهان سوم و بحث دولت و توسعه را در کتاب معماری دولت مدنی در جهان سوم و نیز بحث فساد اداری سد راه توسعه را در کتاب جامعه شناسی فساد بحث کرده ام.

وی افزود: بعد از چند دهه بحث در سطح بین المللی و داخلی درباره توسعه و رشد بالاخره پذیرفته ایم که بدون رشد فراگیر یعنی بدون پرداختن به همه جوانب توسعه از جمله توسعه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی نمی توانیم به راهکار مناسبی برای کاهش فقر دست یابیم. به اعتقاد من مذاقه گفتمانی در استعاره پیشرفت که مقام معظم رهبری به کار بردند با الزامات فقر زدایانه و عدالت جویانه ضمیمه شده است.

ربیعی گفت: قبل از ورود به بحث می خواهم واقعیتی را تأکید کنم امروز فقر را نه صرفاً در چارچوب ناتوانی مالی بلکه در چارچوب چند بعدی تحلیل می کنیم. امروز دریافتیم که فقدان سرمایه فرهنگی و اجتماعی و فقدان جامعه ای پر قدرت به فقر منجر می شود و از این منظر برداشتی چند بعدی از فقر داریم در جوامع جهان سوم بیماری های مزمن اداری،

ساختار معیوب در سیستم اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و آثار باقی مانده از سیاست های استعماری و فروش منابع موجود شکاف های متعدد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در نتیجه فقر مضاعف و تشدید شده در این جوامع را به جای گذاشته است.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اذعان داشت: تحلیل چند بعدی به ما نشان می دهد تا فقر را از زوایای مختلف و راهکارهای گوناگون برای آن در نظر بگیریم، امروز عنصر زمان نیز به تحلیل های ما درباره توسعه و فقر وارد شده اند و این دست آوردهای نظری قابل توجه است، امروز بسیار بهتر از گذشته می دانیم که چگونه اقداماتی که انجام می دهیم می تواند لطامت جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد.

وی افزود: اقدامات غیرکارشناسی، کوتاه بینی و عدم آینده نگری امروز ما در بستری تاریخی، فرهنگی و جغرافیایی با حیاتی اجتماعی تعامل می کند و نهایتاً شرایطی را پدید می آورد که خواهان آن نیستیم و برای مقابله با چنین وضعیت هایی باید همه جانبه، فراگیر و درچارچوب زمان بنیدیشیم و عمل کنیم.

ربیعی ادامه داد: امروز بعد از آن که راهکارهای مختلف برای کاستن از فقر را که از سیاست های غیراصولی و غیرکارشناسانه و به ظاهر ضد فقر تجربه کرده ایم متوجه شدیم این سیاست ها طبقه فقیر را بیشتر کرد و حتی طبقات متوسط را نیز به سمت فقر کشاند.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اظهار داشت: به خوبی دریافته ایم که جوامع برای از

بین بردن فقر هیچ راهی بهتر از فراهم آوردن امکان داشتن یک شغل و کار شایسته برای هر فرد به چنگ نیاورده اند پس باید تمام مساعی خود را به کار ببندیم تا بتوانیم برای هر فرد یک شغل و کار شایسته فراهم کنیم.

ربیعی خاطرنشان ساخت: تعریف کار شایسته در شرایط آزادی، انصاف، تامین امنیت و حفظ شان و منزلت انسانی، بدون توجه به ابعاد غیراقتصادی کاری غیرممکن است.

وی افزود: می توانیم به صراحت بگوییم بدون اجازه دادن به نیروی کار برای مشارکت در فرآیند تصمیم گیری، بدون گفتگوی اجتماعی برای اولویت بندی و حل مسائل، بدون توسعه جامعه مدنی و بدون حکمرانی خوب که در آن حاکمیت قانون، پاسخگویی، مداخله کارآمد دولت، مبارزه با فساد و تامین حقوق و آزادی های اساسی افراد امکان پذیر نیست.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خاطرنشان کرد: توزیع عادلانه برای جامعه ای که با فقر ساختاری روبروست یکی از سیاست های اساسی است. وقتی سخن از اعتبار عادلانه است نباید صرفاً به توزیع درآمد خلاصه شود بلکه توزیع عادلانه قدرت و توزیع عادلانه فرصت های برابر اجتماعی است که در مجموع سیاست های ضدفقر را می سازد.

در ادامه ایشان مهمترین عواملی که منجر به عدم رشد فراگیر می شود را تشریح کرد و گفت: توسعه نامتوازن منطقه ای کشور، فاصله نرخ بیکاری در بین استان ها و فاصله درآمدی در مشاغل گوناگون بدون آن که تفاوت خاصی در بهره وری و میزان مولد بودن آن ها وجود داشته باشد، فاصله درآمد غیرنخبگان و کارآفرینان مولد باعث عدم رشد خواهد شد.

وی یادآور شد: نمی توان بدون عزم جدی برای از میان بردن عدم توازن ها از تلاش برای رشد فراگیر سخن گفت و از همین منظر معتقدم تلاش برای ایجاد توازن در عرصه هایی که اشاره کردم از مصادیق اعتدال است و می توان گفت که اعتدال تنها با تلاش برای رفع تبعیض ها و عدم توازن ها امکان پذیر است.

ربیعی گفت: متأسفانه در جامعه ای زندگی می کنیم که برخی از مهم ترین ویژگی های لازم برای مبارزه با فقر و رشد فراگیر را ندارد. در جامعه امروز ما برابری فرصت های اشتغال و البته سایر فرصت ها نیز برقرار نیست و تفاوت نرخ بیکاری استان ها، ساده ترین شاخص این وضعیت است.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی افزود: نظام آموزش عالی و همچنین نظام آموزش های فنی و حرفه ای ما به اندازه کافی توانمند نیستند و اصل پایداری در برنامه ریزی اقتصادی ما رعایت نشده است.

وی افت ۶۳ رتبه‌ای زیست محیطی ایران درسال گذشته را نشان دهنده عدم پایداری نوع توسعه و رشد ایران دانست و افزود: نداشتن چنین خصایصی در جریان رشد باعث فقرزدایی می شود چرا که بحران های زیست محیطی به زودی به خشک شدن اراضی کشاورزی، کاهش محصولات ومواجه شدن با بیکاری صدها هزار کارگر کشاورزی و مهاجرت‌های گسترده منجر خواهد شد.

ربیعی تصریح کرد: در محیط کسب و کاری عمل می کنیم که حتی در سیاست‌های اعمال شده به ضرورت حفظ پایداری اقتصادی نیز توجه نشده است.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی یاد آور شد: انبوه بنگاه های در بحران با بدهی های هنگفت که آن ها را در معرض ورشکستگی و تعطیلی قرارداده نشان می دهد که ما در ایجاد پایداری اقتصادی نیز درست عمل نکرده ایم.

وی تاکید کرد: هرچند وضع فعلی نامطلوب است اما ماندن دراین وضعیت و انتقاد کردن از آن دردی را دوا نمی کند و برای رسیدن به وضع مطلوب باید تلاش کرد و در این راستا چند مورد در دستور کار ما قرار می گیرد. اول این که باید واقع گرا باشیم و با پذیرش کاستی های موجود بدانیم که مسائلی مانند توسعه و پیشرفت اقتصادی، کاهش فقر و تضمین پایداری توسعه، فرایندهایی زمان بر هستند که با رویکردهای شعاری و در کوتاه مدت امکان وقوع آنها وجود ندارد.

ربیعی ادامه داد: باید بپذیریم توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی باید در کنار هم محقق شوند، تضمین پایداری توسعه با پذیرفتن یک نوع توسعه و طرد نوعی دیگر ناممکن است و باید پذیرفت که هرگونه تبعیضی اعم از طبقه‌ای، قشری، منطقه‌ای و از این قبیل در کوتاه‌مدت و بلند مدت به بازتولید نوعی از توسعه‌نیافتگی خواهد انجامید و درنهایت به زیان توسعه همه جانبه است.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اعلام این که باید به همه صورت‌های مشارکت باور داشته باشیم تاکید کرد: مشارکت فقط از مسیر تضمین حاکمیت قانون امکان پذیراست.

وی در ارتباط با این موضوع گفت: باید به این واقعیت ادعان کنیم که رشد فراگیر بدون فراهم ساختن بنیان های نهادی آن ناممکن است، بدون حاکمیت قانون، شفافیت مالی، انضباط پولی، نهادهای کارآمد برای مبارزه با فساد و داشتن جامعه مدنی قدرتمندی که توانایی نظارت بر تحقق توسعه پایدار داشته باشند نمی توان به رشد فراگیر و کاهش فقر رسید.

دکتر ربیعی یادآورشد: تجربه مانورهای قیمتی صورت گرفته در جریان هدفمند کردن یارانه ها به ما نشان داد که قیمت‌ها تنها متغیرهای موثر در عرصه اقتصاد نیستند. بنابراین دل خوش کردن به سیاست‌های مبتنی بر قیمت و مدل‌های تقلیل گرایانه از فضای کسب و کار، تضمینی برای رشد فرگیر نخواهند بود.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تاکید کرد: همه نظام‌های سیاسی جهان برای گذر به شرایط توسعه یافتگی، آسیب های اجتماعی و بحران های اقتصادی ناشی از روند های توسعه را پشت سر گذاشته‌اند.

وی در ادامه گفت: تنش های ناشی از توسعه می تواند به آسیب دیدن بسیاری از گروه های اجتماعی منجر شود بنابراین حتماً باید نظام های تامین اجتماعی چند لایه وجود داشته باشد تا گروه های آسیب‌پذیر را درمقابل تنش‌های ناشی از توسعه حمایت کنند در غیر این صورت با تجربه سایر جوامع و تا حدودی روندهای گذشته جامعه خودمان نشان می دهد که باید شاهد فروغلتیدن تعداد قابل توجهی از اقشار اجتماعی به دام فقر باشیم.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی افزود: تلاش برای نظام اجتماعی چند لایه راهکاری موثر و بی‌بدیل برای توسعه همراه با عدالت و جامعه‌ای پرامید خواهد بود.

وی در پایان با تشکر از دکترسپهری، رئیس موسسه کار و تامین اجتماعی برای برگزاری این نشست تاکید کرد که این نوع نشست‌ها برای تبدیل فقرزدایی همراه با توسعه به یک گفتمان عمومی حتماً تاثیرگذار خواهد بود.

رشد فراگیر و کاهش فقر با مشارکت همگان امکان پذیر است

رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی با اشاره به لزوم توجه به اشتغال قابلیت محور در کشور گفت: رشد فراگیر باید با مشارکت همه اقشار انجام شده و همه از آن بهره‌مند شوند. محمدرضا سپهری در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر با اشاره به این که ۱۵ جلسه تخصصی و ۶ میزگرد و کارگاه آموزشی در این خصوص برگزار شده است گفت: در این جلسات موضوع رشد فراگیر برای کارشناسان سازمان‌های مختلف مطرح و تشریح شد.

رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی افزود: مسائل مطرح شده در خصوص رشد فراگیر و سیر تکاملی آن نشان می‌دهد

که رشد باید با مشارکت ذینفعان شکل بگیرد و همچنین همه ذینفعان باید در این فرآیند مشارکت کنند تا رشد فراگیر محقق شود.

وی تصریح کرد: فراگیر بودن رشد به این مفهوم است که فقط یک قشر خاص از آن بهره‌مند نشوند و این موضوع با شعار عدالت‌خواهی جمهوری اسلامی ایران مطابقت دارد.

به گفته وی در بحث رشد، همه افراد باید مشارکت کنند و همه نیز از منافع و مزایای آن بهره‌مند شوند. سپهری گفت: توسعه یا رشد فراگیر مفهومی مرکب و چند بعدی است و در واقع توسعه چیزی جز رسیدن به جامعه مطلوب نیست البته جامعه مطلوب با توجه به هنجارها و ارزش‌های آن برای هر کشوری متفاوت است. وی با طرح این سؤال که چرا در دهه‌های گذشته و پس از اجرای چندین برنامه توسعه در ایران نتوانسته‌ایم به روند رسیدن به جامعه مطلوب دست پیدا کنیم، گفت: این در حالی است که برنامه‌های توسعه‌ای و چشم‌انداز وجود دارد.

رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی ادامه داد: زمانی که از رشد فراگیر صحبت می‌کنیم باید اشتغال قابلیت محور را در نظر بگیریم و در واقع در موضوع فقر کسی فقیر است که قابلیت خروج از فقر را نداشته باشد. سپهری با اشاره به قابلیت‌های فردی، محیطی و اجتماعی گفت: توسعه مادی باید با توسعه معنوی همگام شود و در تدوین الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت هم باید به این موضوع توجه شود.

وی با بیان این که نیازمند اصلاح نظام تدبیر در کشور برای رسیدن به رشد فراگیر هستیم گفت: رویکرد دولت باید تسهیل‌گر و کارآفرین باشد.

وی اضافه کرد: همچنین در احیای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی هم باید رویکرد آمایشی و برنامه‌ریزی منطقه‌ای مدنظر باشد، زیرا اگر تنها با رویکرد کلان نگاه کنیم اشتباهات گذشته تکرار می‌شود و از استعداد بخش‌های مختلف کشور غافل می‌شویم.

وی گفت: شورای عالی اشتغال نیز باید اشتغال قابلیت‌محور را مدنظر قرار بگیرد و به ارتقاء قابلیت‌های محیطی، فردی و اجتماعی بپردازد.

وی با بیان این که اشتغال را نباید تنها توزیع پول بدانیم، گفت: سند توسعه انسانی کشور باید تدوین شود تا بتوانیم جایگاه خود را در این زمینه بیش از پیش ارتقا دهیم.

سپهری بیان داشت: همچنین سند کار شایسته که تدوین آن انجام شده باید با سه‌جانبه‌گرایی عملیاتی شود زیرا سازمان بین‌المللی کار نیز این مسئله را تأکید کرده است.

ایشان خاطر نشان کردند: اشتغال بدون نگاه به حمایت اجتماعی نمی‌تواند موفقیت‌آمیز باشد و اگر نظام تأمین اجتماعی مناسب نباشد، اجرای قانون کار نمی‌تواند مثمر ثمر باشد. لازم به ذکر است همایش رشد فراگیر توسط موسسه کار و تأمین اجتماعی و با همکاری برنامه عمران توسعه ملل و وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی روزهای دوشنبه و سه شنبه ۲۷ و ۲۸ آبان ماه در مجموعه فرهنگی ورزشی تلاش برگزار شد.

پیوند بین مردم، حکومت و دولت آرمان های توسعه را محقق می سازد

معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: تا زمانی که صاحب حق به وجود نیاید و نتواند سوال کند پیوند ملی با جامعه ایجاد نمی شود و نمی توانیم به آرمان توسعه برسیم.

«دکتر احمد میدری» در دومین روز برگزاری همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» با طرح این پرسش که چرا علیرغم سیاست های مختلف نتایج با سیاست های ما فاصله دارد، افزود: نگاه به رشد همه جانبه نیازمند بازنگری است. معتقدم

هیچ قومی تغییر نمی کند مگر این که انسان ها تغییر کنند. وی با اشاره به دیدگاه یکی از نظریه پردازان توسعه افزود: آنچه در انگلستان رخ داد آن بود که جامعه به کشف خود واقف شد و تحت آن شرایط قوانین کار و تامین اجتماعی شکل گرفت. میدری افزود: در کشورهای اروپایی همواره مردم از دولت پرسش می کنند که حق ما در خصوص مسائل مختلف چیست و در این کشورها مردم به تغییر قوانین حساس هستند. وی با بیان این که در ایران باید نهادهای مدنی شکل گیرد و شوراها و احزاب تقویت شوند، گفت: اما نهادی را که دولت ایجاد می کند نباید نخبگان (elit) بفرودستان حاکم شود. وی با تاکید بر این که نحوه گفت و گوی دولت با مردم باید عوض شود و مسئولیت پذیری مردم در امور افزایش یابد، تصریح کرد هر چه مسئولیت پذیری جامعه بیشتر شود به آرمان های توسعه نزدیک تر می شویم. به گفته دکتر میدری آحاد جامعه در تغییر موثرند و تا زمانی که مردم نپذیرند ما نمی توانیم با نهادهای جدید سرنوشت کشور را تغییر دهیم. لازم به ذکر است مؤسسه کار و تأمین اجتماعی برگزارکننده همایش رشد فراگیر و کاهش فقر است. این مؤسسه در نظر دارد با طرح مباحث رشد فراگیر از طریق اعتماد سازی، جلب مشارکت مردم و جذب پس اندازهای خرد، گام های ارزشمندی در عرصه فقرزدایی، حمایت اجتماعی، توانمندسازی، ایجاد تعادل های منطقه ای و پایدارسازی اشتغال قابلیت محور، بردارد. هدف از برگزاری این همایش جمع بندی مباحث مطروحه در کارگاه ها و نشست های علمی برای توسعه و کاهش فقر است.

نوع نگاه به برنامه های توسعه باید تغییر یابد

نقش تمرکز زدایی و برنامه ریزی منطقه ای در رشد متوازن و رشد فراگیر

دکتر بایزید مردوخی در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر با تاکید بر توجه به برنامه ریزی منطقه ای اظهار داشت: در برنامه ریزی توسعه، دید ما باید اول توانمندسازی باشد در حالی که نظام برنامه ریزی استانی ما تسهیل گر نیست کنترل کننده و مانع تراش است و فقط به دنبال آرامش است و نه توسعه. بنابراین شوراها استان ها و شهرستان و روستاها تأثیر بسیار مهمی دارند و باید به عنوان مغز متفکر توسعه گسترش یابند. مردوخی با تاکید بر لزوم توسعه روستاها با استفاده از تجارب جهانی گفت: آثار برنامه ریزی های ما طی ۷ دهه، وجود جزیره های فقر است. توسعه روستایی جز از لحاظ فیزیکی نبوده و قیمی هم ندارد. نه کشاورزی جهشی داشته و نه جمعیتی در روستاها مانده است. جمعیت روستایی ما الان ۲۹ درصد است. همچنین در برنامه ریزی ها به متغیرهایی مثل مین زدایی در استانهای مرزی اهمیت داده شده که چندان هم مهم نیست. وی افزود: در شرایط کنونی اگر یک وزارتخانه برای توسعه روستایی ایجاد شود مسئله را نمی تواند حل کند. شاید بهتر باشد مرکزی در هر استان برای توسعه روستایی ایجاد شود که وظیفه آن ایجاد اشتغال و درآمد با نوآوریهای مختلف باشد که شاید طی ۱۰ سال بشود این روند را معکوس کرد.

مردوخی ادامه داد: امروزه فرایند صنعتی شدن زنجیره عرضه را داریم. تولید در یک زنجیره است، مونتاژ در یک یا دو جا است اما ساخت قطعات آن در قسمت‌های مختلف صورت می‌گیرد (بسته کاری) اگر ما هم این کار را انجام دهیم تولید و صادرات و اشتغال ایجاد می‌شود. صنایع بزرگ ایجاد کنیم و ساخت قطعات آن را به استان‌های کمتر توسعه یافته واگذار کنیم.

وی با اشاره به تغییر محورهای توسعه طی زمان خاطرنشان ساخت: در دهه ۱۹۶۰ تأکید بر ایجاد زیرساختها برای صنعتی شدن بوده است در حالی که در دهه ۷۰ تمرکز بر مبارزه با فقر و تسهیل توسعه کشاورزی و ارائه خدمات

اجتماعی، در دهه ۸۰ تمرکز بر تعدیل اقتصادی، اعمال سیاستهای اقتصادی، در دهه ۹۰ ادامه سیاستهای تعدیل و اصلاحات اداری و در دهه اول سال ۲۰۰۰ تأکید بر برنامه ریزی مشارکتی، عدم تمرکز بود و نظام دموکراتیک در دستور کار قرار گرفت.

مردوخی با انتقاد از نظام برنامه ریزی توسعه در ایران اظهار داشت: برنامه ریزی توسعه ایران کلان نگر و بخشی بود منطقه ای و مکانی نبود و این پندار وجود داشت که اگر اراک، اصفهان و... را صنعتی کنیم بطور طبیعی سرریز برای سایر مناطق خواهد داشت اما این اتفاق نیفتاد چون بعد صنعتی شدن در یک منطقه این قدر نیست. این پیشرفت ها میانگین کشوری را بهبود می بخشد اما به سایر مناطق تسری نمی یافت. به گفته ایشان، نکته دیگر دیدمان کوری در برنامه ریزی ایران است چرا که دیدمان ما جامع و همه جانبه نگر برای همه کشور نبود چون فقط شیفته رشد اقتصادی و رشد کلان بودیم اما به وضعیت جوامع محلی مان توجه نمی شد. به گونه ای که میانگین متغیرهای اقتصادی ۱۰ استان کشور پایین تر از میانگین کشوری بوده و آنها محروم بودند.

عدم آینده نگری و بوروکراتیک بودن نظام برنامه ریزی از دیگر انتقادات مردوخی به نظام برنامه ریزی در ایران بود.

به نظر ایشان برنامه سال ۶۶-۶۲ بعد از انقلاب استانی بود که عملاً خیلی از جاها به بن بست رسید. نتیجه این که برای این جور برنامه ای بسیار باید کار کنیم. برنامه های ما فاقد آینده نگری بود به استثنای برنامه ریزی های خاص جامع برای ۲۰ سال آینده که اینها هم آینده نگری نبود، برنامه ریزی بود. نکته اصلی این بود که برنامه ریزی های ما دید جامع جغرافیایی داشت در بخشهای اجتماعی برنامه ریزیها معمولاً به همه جا نگاه یکسانی می کرد. توسعه قهرمان ندارد. اما برنامه ریزی توسعه فرایندی بسیار پیچیده است و تشکیل شده از عملیات کثیر میلیونها نفر و باید از همه مردم کمک گرفت. مشارکت عمومی نقش مهمی دارد. آثار برنامه ریزیهای ما طی ۷ دهه، وجود جزیره های فقر است. توسعه روستایی جز از لحاظ فیزیکی نبوده و قیمی هم ندارد. نه کشاورزی جهشی داشته و نه جمعیتی در روستاها مانده است. جمعیت روستایی ما الان ۲۹ درصد است. همچنین در برنامه ریزی ها به متغیرهایی اهمیت داده شده که چندان هم مهم نیست مثل مین زدایی که در استانهای مرزی بود. که این بطور متمرکز از تهران گسیل می شدند (برای مین زدایی). قاچاق و کولبری آثار این نوع برنامه ریزی توسعه است.

دکتر مردوخی معتقد است راهکار عوض کردن نگاه به برنامه های توسعه است اما این نه تجزیه طلبی به بار می آورد و نه استقلال کشور را به خطر می اندازد. فقط مانع تسری عقب ماندگی به سایر قسمتها می شود. دید ما باید اول توانمندسازی باشد. نظام تدبیر استانی ما تسهیل گر نیست کنترل کننده و مانع تراش است فقط بدنبال آرامش و نه توسعه است.

به عقیده این صاحب نظر شوراهای استان ها و شهرستان و روستاها تأثیر بسیار مهمی دارند. باید به عنوان مغز متفکر توسعه گسترش یابند. دیگر این که قانون باید اصلاح شود که به توسعه شوراها امکان دهد. در دوره اول ۱۹/۵ درصد کل افراد کشور سرمایه انسانی محسوب می شد (از دیپلم به بالا) در دوره دوم ۲۲/۴ درصد

که باز هم کم است. این باید اصلاح شود. عدم تمرکز در وزارتخانه های بخشی صورت گیرد. اختیارات خیلی کم است و اینها آسیب رسیدن به برنامه ریزی منطقه ای است. امروزه فرایند صنعتی شدن زنجیره عرضه را داریم. تولید در یک زنجیره است، مونتاژ در یک یا دو جا است اما ساخت قطعات آن در قسمتهای مختلف صورت می گیرد (بسته کاری) اگر ما هم این کار را انجام دهیم تولید و صادرات و اشتغال ایجاد می شود. صنایع بزرگ ایجاد کنیم و ساخت قطعات آن را به استانهای کمتر توسعه یافته واگذار کنیم. در نتیجه ما باید برای رسیدن به توسعه فراگیر به معکوس سازی مهاجرت توجه کنیم و نقش برنامه ریزی غیر متمرکز را جدی بگیریم.

روابط سه جانبه گرایانه در حکمرانی بازار کار نقش کلیدی دارد

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بیان این که حاکمیت در بازار کار به کلیت سیاست ها، هنجارها، قوانین، مقررات، نهادها، دستگاهها و فرآیندهایی توجه دارد تاکید کرد: روابط و تعاملات سه جانبه گرایانه که میان دولت ها، کارفرمایان و کارگران برقرار می شود در حکمرانی در بازار کار نقش کلیدی ایفا می کند.

دکتر حسن طائی، در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر افزود:

ایجاد فرصت شغلی و سیاستگذاری برای بهبود بازار کار کافی نیست، بلکه باید گامی فراتر نهاد و با توجه به رشد و تحول سازمانی که این وزارتخانه در مقایسه با سایر دستگاههای اجرایی با آن مواجه بوده صحبت از "حکمرانی

در بازار کار" برای نیل به کار شایسته کرد.

وی افزود: به طور کلی حکمرانی یعنی ظرفیت ایجاد هماهنگی از طریق بازار، دولت و نهادهای مدنی و حکمرانی خوب نیز به معنی ظرفیت زیاد در ایجاد هماهنگی برای موضوع مورد نظر است.

دکتر طائی تشریح کرد: حکمرانی در بازار کار معطوف به نهادهای عمومی و خصوصی، ساختارهای قدرت و ابزارهای همکاری است که فعالیت های عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان نیروی کار را در محیط اقتصادی هماهنگ و کنترل می کند.

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به ضرورت برون رفت از شرایط موجود بازار کار کشور و چالش های آن تاکید کرد: نیازمند بازشناسی و اصلاح در بسیاری از امور مربوط به این بازار هستیم که سیاستگذاری در این بازار بخشی از آن است.

وی بازار کار را عرصه کارگزاران و بازیگران متعددی با گرایش ها، توانمندی ها و اهداف مختلف تعریف کرد و یادآور شد: کارگزاران اقتصادی این بازار، خانوارها، بنگاهها و دولت هستند و بازیگران اجتماعی آن شامل احزاب، تشکل های صنفی، رسانه ها و... می شود.

دکتر طائی افزود: این بازیگران بازار کار، نقش های متعددی ایفا می کنند و در جستجوی نیل به اهدافی هستند که اگرچه به نظر می رسد اهداف آنها با یکدیگر متفاوت است، اما این گوناگونی، زمینه شکل گیری یکی از مهمترین جنبه های زندگی اقتصادی و انسانی ما را فراهم می آورند.

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مخدوش بودن داده ها و اطلاعات در بازار کار، وجود جمعیت میلیونی بیکار در بازار کار، وخامت نرخ های بیکاری در مناطق مرزی و نبود تناسب لازم بین بهره وری، دستمزد، تامین معیشت و تورم را از چالش های اساسی در بازار کار دانست و خاطر نشان کرد: ناپایداری وضعیت شاغلان موجود در بنگاههای اقتصادی، بیکاری دانش آموختگان و ۴,۵ میلیون نفر

دانشجو و کارایی پائین سرمایه گذاری و سرمایه سرانه بالا برای ایجاد یک شغل مولد از موارد دیگر این چالش است.

وی مسائل بازار کار آینده کشور را از منظر جمعیتی بررسی کرد و گفت: وجود جمعیت ۳۶ میلیونی زیر ۲۵ سال و وجود تفاوتها و تعارضات آشکار در تابع مطلوبیت خانوارها و تابع رفاه اجتماعی که از سوی حکومت تعریف شده است، از جمله است مسائل است.

دکتر طائی مسائل بازار کار آینده کشور را از منظر تقاضا بررسی کرد و خاطر نشان ساخت: ایجاد سالانه حداقل یک میلیون شغل، پائین بودن مقیاس عمومی تولید، نیل به اهداف کار شایسته، تحول بازار کار به بازار مبادله دانش و اطلاع رسانی نوین در بازار کار از مسائل این بازار است. وی از منظر عرضه نیز این بازار را بررسی کرد و گفت: میزان برخورداری از شایستگی‌های کنونی برای دنیای کسب و کار، دگرگونی انتظارات شغلی، تعارض بین تأمین معاش، میزان دستمزد، نرخ تورم و مسئله بهره‌وری و ساماندهی اطلاع رسانی متناسب با تحولات شغلی نیز از مسائل بازار کار از دیدگاه عرضه است.

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی افزود: از منظر نهادی فقدان ذهنیت‌های صحیح و تلقی‌های علمی از ساز و کار بازار کار، پایداری نسبی جهت‌گیری‌ها، سیاست‌های عمومی، خط مشی‌ها و سیاست‌های اقتصادی و شکل‌گیری بازار کار مدیران و اصلاح هرم مدیریت منابع انسانی از دیگر مسائل پیش روست.

وی مزیت‌های نسبی اقتصاد ایران در دنیای پر تحول کنونی، افزایش قیمت انرژی در دهه ۷۰ میلادی و شیوع اقتصاد دانایی، افزایش قیمت انرژی در دهه جاری و شیوع... انقلاب بهره‌وری و پارک علم و فناوری به جای شهرک صنعتی را از مسائل بازار کار آینده خواند و در ادامه گفت: دانش بر شدن، جهانی شدن و نوآوری پیوسته در نهاده‌ها، فرایندها و ستاده‌ها، حضور دو کشور بزرگ چین و هند در عرصه تولیدات جهان و تغییر ضرب آهنگ زیستی - مکانیکی به ضرب آهنگ زیستی - دیجیتالی نیز از دیگر این مسائل است.

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به چارچوب رشد فراگیر یا معنی دار گفت: رشد سالانه بهره‌وری نیروی کار، اشتغال بیشتر، نابرابری کمتر، فرصت‌ها و دسترسی بیشتر برای همگان، آسیب کمتر منابع زیست محیطی از جمله چارچوب‌های رشد فراگیر محسوب می‌شوند.

مهمترین محورهای سخنرانی دکتر طائی عبارت بود از:

بازار کار

عرصه کارگزاران و بازیگران متعددی با گرایش‌ها، توانمندی‌ها و اهداف مختلف است.

- کارگزاران اقتصادی این بازار (خانوارها، بنگاهها و دولت) و بازیگران اجتماعی آن (احزاب، تشکل‌های صنفی، رسانه‌ها و...) نقش‌های متعددی ایفا می‌کنند و در جستجوی نیل به اهدافی هستند

که اگرچه بنظر می‌رسد اهداف آنها با یکدیگر متفاوتند، اما این گونه‌گونی‌ها، زمینه شکل‌گیری یکی از مهمترین جنبه‌های زندگی اقتصادی و انسانی ما را فراهم می‌آورند.

* نباید بدنبال قهرمان باشیم بلکه همه کارگزاران نام برده باید همکاری کنند

چالش‌های اساسی در بازار کار

- مخدوش بودن داده‌ها و اطلاعات در بازار کار
- وجود جمعیت میلیونی بیکار در بازار کار
- وخامت نرخ‌های بیکاری در مناطق پیرامونی (مرزی)
- نبود تناسب لازم بین بهره‌وری، دستمزد، تأمین معیشت و تورم
- ناپایداری وضعیت شاغلان موجود در بنگاههای اقتصادی
- بیکاری دانش‌آموختگان و ۴،۵ میلیون نفر دانشجو
- کارایی پائین سرمایه گذاری و سرمایه سرانه بالا برای ایجاد یک شغل مولد

* ما سرمایه گذاری بالا داریم اما کارایی آن پایین است. از مرکز به پیرامون سرمایه سرانه برای ایجاد (شغل مولد) گرانتر می‌شود.

حکمرانی در بازار کار (نظام تدبیر)

• برای برون رفت از شرایط موجود بازار کار کشور و چالش‌هایی که با آن روبرو است، نیازمند بازشناسی و اصلاح در بسیاری از امور مربوط به این بازار هستیم که تشکیلات وزارت متبوع و سیاستگذاری در این بازار بخشی از آن است.

• ایجاد فرصت شغلی و سیاستگذاری برای بهبود بازار کار کافی نیست، بلکه باید گامی فراتر نهاد و با توجه به رشد و تحول سازمانی اندکی که این وزارتخانه در مقایسه با سایر دستگاههای اجرایی با آن مواجه بوده صحبت از "حکمرانی در بازار کار" برای نیل به کار شایسته نمود.

• بطور کلی حکمرانی یعنی ظرفیت ایجاد هماهنگی از طریق بازار، دولت و نهادهای مدنی و حکمرانی خوب نیز یعنی ظرفیت زیاد در ایجاد هماهنگی برای موضوع مورد نظر.

• حکمرانی در بازار کار معطوف به نهادهای عمومی و خصوصی، ساختارهای قدرت و ابزارهای همکاری است که فعالیت‌های عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان نیروی کار را در محیط اقتصادی هماهنگ و کنترل می‌کند.

• حکمرانی در بازار کار به کلیت سیاست‌ها، هنجارها، قوانین، مقررات، نهادهای، دستگاه‌ها و فرآیندهایی توجه دارد که عرضه و تقاضای نیروی کار را در یک اقتصاد تحت تاثیر قرار می‌دهند.

* حتی نقش قوه قضائیه ممکن است از وزارت کار هم مهمتر باشد بنابراین فراتر از سیاستگذاری باید عمل کرده و بهبود حکمرانی را مطرح کنیم.

• لذا روابط و تعاملات سه جانبه گرایانه که میان دولت‌ها، کارفرمایان

و کارگران برقرار می شود در حکمرانی در بازار کار نقش کلیدی ایفا می کند.

از منظر تقاضا

- ایجاد سالانه حداقل یک میلیون شغل

* تراز جاری ما این قدر است

- پائین بودن مقیاس عمومی تولید

* یعنی بنگاهها از صرفه های ناشی از مقیاس و یا مکان

برخوردار نیستند بنابراین چطور می توانند آنها را وارد اقتصاد

توانند کنیم.

- نیل به اهداف کار شایسته

- تحول بازار کار به بازار مبادله دانش

* جستجو و تطبیق (search and match) این شکل

توسعه ما را تغییر می دهد

- اطلاع رسانی نوین در بازار کار

* اگر می خواهیم فرصت شغلی مان را حفظ کنیم باید مدام

بدنبال جستجو باشیم.

از منظر مسائل نهادی

- فقدان ذهنیت های صحیح و تلقی های علمی از ساز و کار بازار کار

- پایداری نسبی جهت گیری ها، سیاست های عمومی، خط مشی ها و سیاست های اقتصادی

- کاهش تشنج ها، مجادله ها و تنش های سیاسی داخلی و خارجی در یک دوره طولانی مدت

- شکل گیری بازار کار مدیران و اصلاح هرم مدیریت منابع انسانی

- توان جذب و کارایی سرمایه گذاری

- مهارت های انسانی، سازمانی و مدیریتی (کارآفرینی و ارزش آفرینی)

- وجود زیرساخت ها و بخش اطلاعات پویا، رقابتی و نوآور

- وجود بخش دانش پویا که بتواند از موجودی دانش جهانی بهره مند

شود

از منظر تحولات بین المللی

- مزیت های نسبی اقتصاد ایران در دنیای پر تحول کنونی

- افزایش قیمت انرژی در دهه ۷۰ میلادی و شیوع اقتصاد دانایی

- افزایش قیمت انرژی در دهه جاری و شیوع انقلاب بهره وری

- پارک علم و فناوری به جای شهرک صنعتی

- دانش بر شدن، جهانی شدن و نوآوری پیوسته در نهاده ها، فرایندها

و ستاده ها

- حضور دو کشور بزرگ چین و هند در عرصه تولیدات جهان

رشد فراگیر باید منجر به رشد درآمد گردد

مدیر آموزش برنامه توسعه سازمان ملل متحد گفت: رشد فراگیر باید

منجر به رشد درآمد افراد جامعه و کاهش فقر گردد.

چارچوب رشد فراگیر (معنی دار)

۱. رشد سالانه بهره وری نیروی کار (افزایش تولید سرانه نیروی کار)

۲. اشتغال بیشتر

۳. نابرابری کمتر

۴. فرصت ها و دسترسی بیشتر برای همگان

۵. آسیب کمتر منابع زیست محیطی

مسائل بازار کار آینده کشور

ابعاد جمعیتی

- وجود جمعیت ۳۶ میلیونی زیر ۲۵ سال

- حتی اگر نرخ مشارکت را ۵۰ درصد بگیریم باز هم ۱۸

میلیون به نیروی کار اضافه می شود

- روند توزیع جغرافیایی جمعیت و خانوارها در پهنه سرزمین

(دوگانگی در منابع طبیعی و زیست محیطی و منابع انسانی)

- وجود تفاوتها و تعارضات آشکار در تابع مطلوبیت خانوارها و تابع

رفاه اجتماعی که از سوی حکومت تعریف گردیده است

* تا این مسائل حل نشود توسعه صورت نمی گیرد

- نیروی انسانی دارد متمرکز می شود اما منابع طبیعی

پراکنده اند

* تضاد دولت و ملت باید حل شود

از منظر عرضه

- میزان برخورداری از شایستگی های قانونی برای دنیای کسب و کار

- دگرگونی انتظارات شغلی

- تعارض بین تأمین معاش، میزان دستمزد، نرخ تورم و مسئله

بهره وری

- ساماندهی اطلاع رسانی متناسب با تحولات شغلی

* عرضه میلیونی تا ۱۴۱۰ وجود دارد

- سالانه حداقل ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر به نیروی کار اضافه می شود

- این جمعیت توانایی های جدید و سبب مهارتی جدیدی

دارند بنابراین انتظارات شغلی شان متفاوت است

- این سوال جدی مطرح است که آیا دستمزد با توجه به بهره

وری تعیین شود یا تورم

- چون افراد گاهی چند شغل دارند و یا قرارداد موقت دارند

و باید بدنبال کار برای بعد از لغو قرارداد باشند لذا ساماندهی

اطلاعات شغلی بسیار مهم است.

دکتر محمد علی فرزین در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر گفت: وقتی در آمد کم است افراد به ناچار شغل دوم اختیار می کنند و این کار باعث تحلیل سرمایه انسانی، مصرف بیشتر کالای واسطه ای، بالا رفتن هزینه بهداشت می شود ولی باز هم به درآمد مناسب نمی رسیم و در نهایت بهره وری همه عوامل کاهش می یابد. فرزین با اشاره به ویژگی های رشد فراگیر، اظهار داشت، رشد اقتصادی باید:

۱. منجر به رشد پایدار درآمد باشد.
۲. منجر به بهره وری بهینه در استفاده از منابع طبیعی - و تخریب و هدر رفتن کمتر سرزمین باشد
۳. منجر به اشتغال مولدی باشد که باعث ایجاد ارزش افزوده شود.

۴. حامی فقیران و عدالت بیشتر باشد- یعنی باید درصد افزایش رشد بیشتر به نفع گروه های فقیر باشد تا گروه هایی با درآمد های بالاتر

۵. منجر به بدتر شدن وضع نابرابری درآمدی نشود. و ترجیحاً نابرابری را کاهش دهد.
  ۶. توسط مکانیزم سطح ملی که ممکن است خوشه ای یا شبکه ای باشد انجام شود
  ۷. باعث بهبود دسترسی محلی به سرویس های اجتماعی اولیه به منظور حداکثر کردن موقعیت برای افراد فقیر (توسط سرمایه گذاری بر کالاهای عمومی و مکانیزم مسئولیت اجتماعی خصوصی) گردد.
- وی افزود: ما باید قبول کنیم که هر نوع رشد الزاماً استفاده درست از مواد اولیه و کالاهای واسطه ای را در بر ندارد ما معادن را بیش از حد استخراج می کنیم، منابع طبیعی را نابود می کنیم. یعنی تخریب سرزمین. مثلاً افزایش CO₂ نشانگر کارکرد بد ما است در صنعت کشاورزی، منابع و...
- مدیر آموزش، برنامه توسعه سازمان ملل متحد با اشاره به برنامه های رشد فراگیر در کشورهای مختلف، خاطر نشان ساخت: رویکرد رشد فراگیر رویکردی نهادگرا و ساختار گراست و در کنار رشد درآمد باید چیزهای دیگری با آن در تعامل باشد؛ به عنوان مثال باید سهم مردم (مصرف و دستمزد و...) هم بالا رود و این همان کاهش فقر و نابرابری است بنابراین در رشد فراگیر، فقط مقیاس و سطح سرمایه گذاری مهم نیست بلکه تناسب هم مهم است که چقدر از سود این سرمایه گذاری به مردم می رسد؟
- مدیر آموزش برنامه توسعه سازمان ملل متحد در خاتمه با اشاره به مشکلات موجود در این زمینه گفت: در حال حاضر مقدار مصرف کالای واسطه ای بیشتر شده است، تناسب سهم سرمایه بر نیروی نیروی کار بدتر شده گر چه حجم سرمایه گذاری بیشتر شده اما نابرابری هم بیشتر شده است.

رشد اقتصادی باید:

۱. منجر به رشد پایدار درآمد باشد.
  ۲. منجر به بهره وری بهینه در استفاده از منابع طبیعی - و تخریب و هدر رفتن کمتر سرزمین باشد
  ۳. منجر به اشتغال مولدی باشد که باعث ایجاد ارزش افزوده شود.
  ۴. حامی فقیران و عدالت بیشتر باشد- یعنی باید درصد افزایش رشد بیشتر به نفع گروه های فقیر باشد تا گروه هایی با درآمد های بالاتر
  ۵. منجر به بدتر شدن وضع نابرابری درآمدی نشود. و ترجیحاً نابرابری را کاهش دهد.
  ۶. توسط مکانیزم سطح ملی که ممکن است خوشه ای یا شبکه ای باشد انجام شود
  ۷. باعث بهبود دسترسی محلی به سرویس های اجتماعی اولیه به منظور حداکثر کردن موقعیت برای افراد فقیر (توسط سرمایه گذاری بر کالاهای عمومی و مکانیزم مسئولیت اجتماعی خصوصی)
- ضوابط فوق باید در انتخاب پروژه ها، اگر قرار است به عنوان «رشد فراگیر» نتیجه گرا در نظر گرفته شود، رعایت شود. به علاوه برای رسیدن به ضوابط پروژه ها نباید از هیچ یک از ضوابط تخلف کنند.
- * رویکرد رشد فراگیر رویکردی نهادگرا و ساختار گرا است. در کنار رشد درآمد باید چیزهای دیگری با آن در

تعامل باشد. باید سهم مردم (مصرف و دستمزد و...) هم بالا رود و این همان کاهش فقر و نابرابری است و می خواهیم این رشد منجر به اشتغال باشد (اشتغال کامل و شایسته)

* ما باید قبول کنیم که هر نوع رشد الزاماً استفاده درست از مواد اولیه و کالاهای واسطه ای را در بر ندارد ما معادن را بیش از حد استخراج می کنیم، منابع طبیعی را نابود می کنیم. یعنی تخریب سرزمین. مثلاً افزایش CO2 نشانگر کارکرد بد ما است در صنعت کشاورزی، منابع و...

- رشد ارزش افزوده
- افزایش سهم نیروی کار
- کم شدن نابرابری
- ایجاد اشتغال
- مصرف مواد اولیه

کشورهای زیادی در حال حرکت به این جهت هستند

- تمرکز برنامه ها / استراتژیهای توسعه اخیر بر روی «رشد فراگیر» می باشد (به عنوان مثال، یازدهمین برنامه پنج ساله هند و چین)
- انتقال نقدی وجه در کشورهایی مانند بنگلادش، کامبوج، اندونزی و فیلیپین برای کاهش تبعیض و تفاوت جنسیتی، تحصیلات و شاخص ها بهداشت طرح شده است.
- برنامه «ضمانت اشتغال روستایی ملی» هند، «برنامه ضمانت حداقل معیشت» چین و برنامه بیمه بهداشت همگانی تایلند نمونه های خوبی از برنامه های حمایتی طرح شده برای کمک به فقرا و گروه آسیب پذیر است که منجر به رشد هم می شود.
- اخیراً کشورهای زیادی در حال افزایش بودجه و منابع تخصیص یافته به بخش کشاورزی و توسعه روستایی هستند.

ترکیب چهار شاخص

۱. تولید ناخالص داخلی به ازای هر شخص شاغل (GDP/L)
  ۲. خط فقر درآمدی (۶۶ درصد درآمد متوسط سرانه، میزان ۲۲۰۰ کالری روزانه و غیره)
  ۳. شاخص توسعه انسانی (اندازه گیری قابلیت و فرصت های برابر)
  ۴. مصرف بهینه منابع طبیعی (بهره وری استفاده از آب در کشاورزی، تغییر پوشش جنگل و غیره)
- * حالاً الزام به یک نگاه ساختاری داریم
- * فقط مقیاس و سطح سرمایه گذاری مهم نیست بلکه تناسب هم مهم است چقدر از سود این سرمایه گذاری به مردم می رسد؟

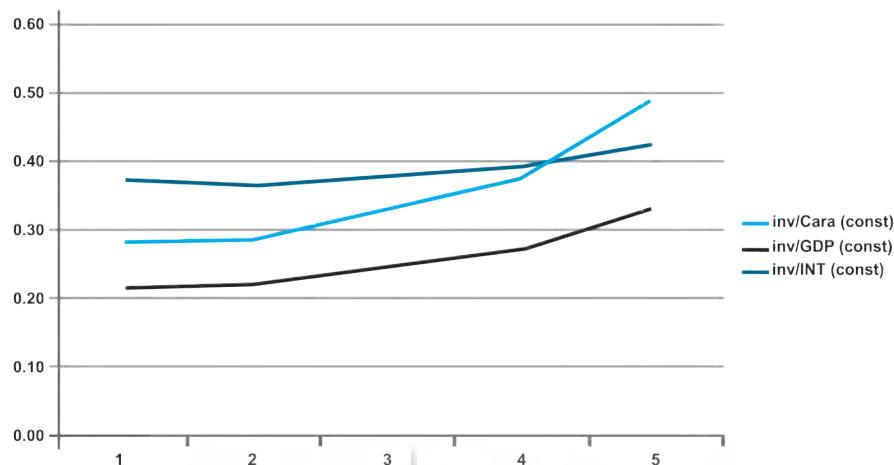
Investment (current)

LSSI Seminar - Inclusive Growth and Employment - Ali Farzin

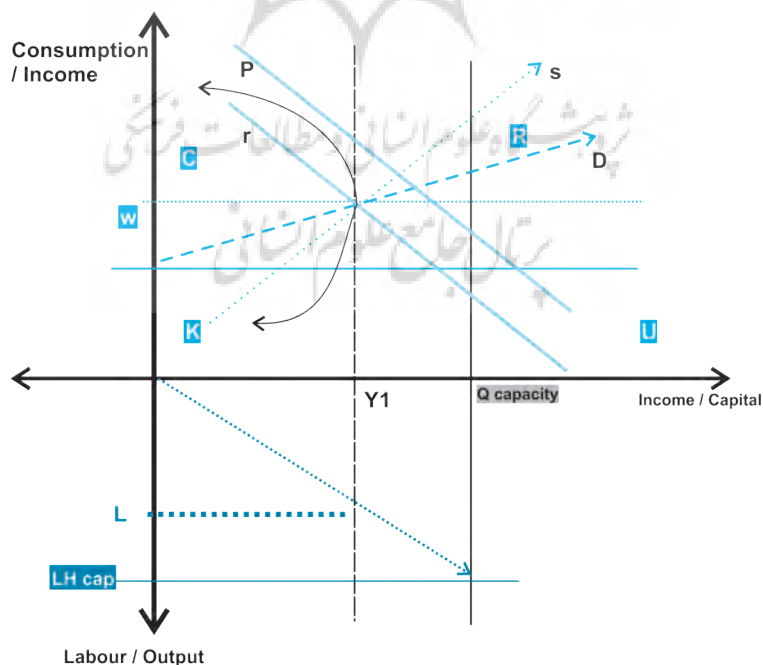

Investment (constant)

LSSI Seminar - Inclusive Growth and Employment - Ali Farzin

* اگر ساختارگرا باشیم، با آمار واقعی کار کنیم و بر مبنای آن برنامه ریزی کنیم ممکن است موفق باشیم. بسیاری از پروژه های سرمایه گذاری موفق نیست و بسیاری از آنها با ظرفیت کم حدود ۲۰ درصد کار می کنند.
* مقدار مصرف کالای واسطه ای بیشتر شده است. تناسب سهم سرمایه بر نیروی کار بدتر شده گر چه حجم سرمایه گذاری بیشتر شده اما نابرابری هم بیشتر شده است.

Country XXX	Wages (cons)	Profit (INV)	Value Add (GDP)	Gov (tx & subs)	Inter Med K	total Output Q	Labour (L) Milion	Productivity GDP / L	% GDP	% Emp	K / GDP	Profit / K	GDP grow (avg)	L / 1b Q	K* /Q
Industry	35	56	91	14	70	175	4	22.750	.18	.13	.77	0.80	.06	20	1.0
Extractive	21	63	84	0	56	140	1	84.000	.17	.03	.67	1.13	.04	45	3.0
Construction	28	21	49	0	21	70	2	24.500	.10	.07	.43	1.00	.07	40	
Agriculture	42	14	56	0	14	70	6	9.333	.11	.20	.25	1.00	.03	90	2.3
Transport	28	28	56	0	14	70	1	56.000	.11	.03	.25	2.00	.05	20	
Services	63	21	84	0	7	91	13	6.462	.17	.43	.08	3.00	.04	110	1.2
Utilities	3.5	3.5	7	3.5	3.5	14	0.5	14.000	.01	.02	.50	1.00	.02	60	
Trade	7	28	35	0	0	35	2	17.500	.07	.07		∞	.03	40	
Finance	7	28	35	0	0	35	0.5	70.000	.07	.02		∞	.05	30	
Total	234.5	262.5	497	17.5	185.5	700	30	16.567	1.0	1.0	0.33	1.10	.04	50	2.3
% Tot Q	33.5	37.5	71	2.5	26.5	100									

* ما چقدر از چنین جدولی برای نظام تدبیر استفاده می کنیم؟

در واقع ما هدف گذاری می کنیم و بعد برنامه می ریزیم برای آن هدف. محور فکر و راهکار رشد فراگیر سرمایه گذاری است. ما باید که محاسبه کنیم چند پروژه لازم داریم چه تکنولوژیهایی که منجر به اشتغال و ارزش افزوده شود و منابع را هم تخریب نکند.

اگر ندانیم با چند پروژه، چقدر سرمایه گذاری، چقدر اشتغال تولید می شود و تعامل آن با سایر بخش ها چه می شود رشد اقتصادی همین گونه پایین خواهد بود.

وقتی در آمد کم است افراد شغل دوم را اختیار میکنند و اینکار عواقبی را به دنبال دارد

- تحلیل سرمایه انسانی

- مصرف بیشتر کالای واسطه ای

- بالارفتن هزینه بهداشت و...

- باز هم به درآمد مناسب نمی رسیم

- در نهایت بهره وری همه عوامل کاهش می یابد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

اعتماد بین دولت و مردم باید افزایش پیدا کند

معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت اعتماد میان مردم و دولت باید افزایش یابد زیرا این رابطه یک سرمایه اجتماعی دوسویه است که هر چه افزایش یابد حاکمیت تثبیت می شود.

مهندس هفده تن در دومین روز از همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» افزود: به علت عملکرد در زمینه آرایه آمارها، اعتماد جامعه از آمارها سلب شده است که باید در دولت یازدهم این بی اعتمادی جای خود را به اعتماد دهد.

وی با اشاره به رشد منفی اقتصادی گفت: رابطه خطی بین رشد اقتصادی و اشتغال وجود دارد به طوری که یک درصد رشد اقتصادی، بیکاری را پنج دهم تا شش دهم درصد کاهش می دهد.

به گفته وی بین توسعه و اشتغال رابطه مستحکمی وجود دارد و تا زمانی که سیاست های اشتغال از راهبرد توسعه پیروی نکنند، نرخ توسعه استقامت می کند.

هفده تن با بیان این که شاخص های عدم تعادل در شاخص های توسعه انسانی و نرخ بیکاری در استانهای کشور مشاهده می شود، گفت: در توسعه انسانی باید به نقاط ضعف توجه کنیم تا مردم را برای مشارکت آماده سازیم.

وی بیکاری دانش آموختگان، پایین بودن بهره وری، کاهش قدرت حقوق بگیران، شرایط رکود و تورمی، عدم تعامل با دیگر کشورها را از جمله مشکلات اقتصادی کشور در شرایط کنونی عنوان کرد. وی تاکید کرد: تا زمانی که خود را برای رقابت تنگاتنگ با دیگر اقتصاد های ملی آماده نکنیم، نمی توانیم آماده پاسخگویی به مردم در عرصه های جهانی باشیم.

معاون روابط کار وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با این پرسش که چرا نتوانستیم علیرغم شاخص های توسعه به شاخص های هدف گذاری شده برسیم گفت: ما نیاز به تدبیر، نگاه و رویکردها داریم، از نگاه حمایتی باید به نگاه توانمند سازی برسیم.

هفده تن گفت: همواره فکر می کنیم کارگران ضعیف هستند اما هیچ وقت به توانمندی آن ها نگاه نمی کنیم تا کرامت انسانی طبقه کارگر در شرایط برتر قرار گیرد.

وی با انتقاد از سیستم برنامه ریزی در کشور گفت: نظام برنامه ریزی جزیره ای است و برای همین در برنامه ها موفق نمی شویم، باید این نگاه اصلاح شود و اتفاقات خوبی هم اکنون در حال رخ دادن است.

به گفته معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی باید برنامه ریزی را غیرمتمرکز کرده و به استانها و شوراهای استانی تفویض اختیار کنیم که این باعث قوی تر شدن حاکمیت می شود.

هفده تن مشخصه های توسعه پایدار را امحاء فقر، نظام تامین اجتماعی چند بعدی، محبوس کردن مهاجرت، نیک داشت محیط زیست، روان کردن سرمایه گذاری در کشور، تعادل بین کار و زندگی، اخلاق گرایی، مردم گرایی، و مشارکت پذیری عنوان کرد.

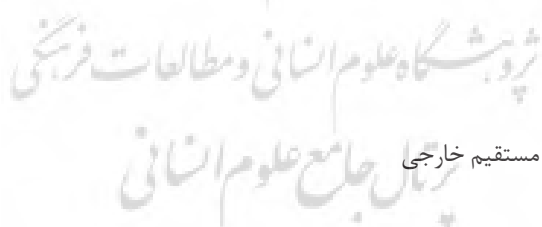
وی در خصوص نقش حاکمیت مطلوب گفت: در سیر تطور غربی حاکمیت مطلوب براساس پویایی نظام اقتصادی بود، اما در ایران با نگاه اسلامی نباید فقط به تکاثر ثروت توجه شود و همه افراد جامعه باید با تلاش شرافتمندانه از رشد بهره مند شوند.

هفته تن تاکید کرد از تراکم قوانین و مقررات باید بکاهیم و قوانین را کیفی کنیم تا تاثیرگذار باشد. به گفته وی دولت شایسته سالار نیاز داریم که پاسخگو، مسئولیت پذیر، مشارکت پذیر و دارای شفافیت باشد. وی تاکید کرد مدیران در بخش کلان باید این عادت را ترک کنند که نقش رهبری در همه زمینه ها داشته باشند، بخش خصوصی و جامعه مدنی دارای دیدگاه های ارزشمندی هستند و باید به نهادهای مدنی و خصوصی اعتماد و حضور خود را کم رنگ کنیم.

- حاکمیت اساساً یک نظریه سیاسی است که چارچوبهای سیاستی و حاکمیتی و چگونگی اعمال اقتدار و قدرت را ترسیم می کند.
- مدیریت دولتی نوین (NPM) یک نظریه سازمانی است که محاط در ساختار حاکمیتی و امروزه ابزاری کارساز در پیاده سازی حاکمیت مطلوب محسوب می شود
- با بروز همزمان تورم و رکود (stagflation) از سال ۱۹۷۰ به بعد در اقتصادهای غربی به خصوص آمریکا، جریانی بوجود آمد که طرفدار اقتصاد بازار و رویکرد دولت کوچک بود.
- جریان بوجود آمده به عنوان رویکرد غالب در دهه ۱۹۸۰، خصوصی سازی را کمال مطلوب دانست و به شدت خواهان کاهش سهم بخش دولتی در اقتصاد شد.
- جریان خصوصی سازی در اوایل دهه ۱۹۹۰ و با فروپاشی کمونیسم، سرعت بیشتری گرفت و در اکثر کشورهای شوروی سابق و اروپای شرقی به شدت رواج یافت و بسیاری از کشورهای آفریقایی، آمریکای لاتین و آسیای جنوب شرقی را در بر گرفت.
- در این دهه بانک جهانی (W.B) و صندوق بین المللی پول (IMF) در اکثر کشورهای جهان و با کمک طرفداران اقتصاد بازار، شروع به تجویز سیاستهای توسعه ای جدیدی کردند که بعدها به «سیاستهای اجماع واشنگتنی» یا «سیاستهای تعدیل ساختاری» معروف گردید.

سیاستهای تعدیل ساختاری با هدف انجام اصلاحات اقتصادی دارای ۱۰ اصل بود:

- مهار کسری بودجه
- هدفمندسازی یارانه ها
- اصلاح نظام مالیاتی
- آزادسازی نرخ بهره
- رقابتی کردن نرخ ارز
- آزادسازی تجاری
- خصوصی سازی
- مقررات زدایی
- آزادسازی سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- احترام به حقوق مالکیت
- به دنبال رویدادهای پایان دهه ۱۹۹۰ نظیر بحران شرق آسیا، تجربه ناموفق کشورهای اروپای شرقی و شوروی سابق و بحرانهای مالی متعدد در طول ۲۵ سال پیش از آن، کارشناسان بانک جهانی خصوصاً پروفیسور Stiglitz (معاون سابق بانک جهانی) و ۵۰ اقتصاددان ارشد را به انتقاد از سیاستهای تعدیل ساختاری واداشت.
- بسیاری از اقتصاددانان دیگر نیز از جمله اقتصاددانان نهادگرا نظیر داگلاس ترشا (Douglas Torsha) از ابتدای دهه ۱۹۹۰ به منتقدین سیاستهای تعدیل ساختاری پیوستند.
- مقبولیت نسبی انتقادات و پذیرش نسبی دیدگاههای رقیب سیاستهای تعدیل ساختاری، نهادهای بین المللی پولی و مالی نظیر صندوق بین المللی پول و بانک جهانی را واداشت تا سیاست «حکمرانی خوب» را به عنوان راهگشای توسعه معرفی کنند.

نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن

- حاکمیت خوب، پیش شرط توسعه است
- مشخصه‌های توسعه پایدار و متوازن
  - امحاء فقر
  - فراگیر نمودن رشد اقتصادی
  - امنیت چند بعدی
  - معکوس سازی جریان مهاجرت
  - امحاء تبعیض (افراد) و بیعدالتی (مناطق) و ایجاد فضای کاملاً رقابتی
  - جریان روان سرمایه‌های مادی و معنوی به داخل کشور
  - حفظ و نیکداشت محیط زیست
  - برقراری تناسب بین منابع و رشد جمعیت
  - وجود تعادل بین کار و زندگی
  - ایجاد ارتباط قانونمند بین کار شرافتمندانه و ارزش آفرین آحاد مردم با میزان بهره‌مندی مادی و معنوی آنها
  - تک‌رقمی بودن نرخ بیکاری
  - استانداردهای بالای زندگی و فضای نشاط و انگیزشی
  - پررنگ بودن مزیت‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق و استانها و کم‌رنگ بودن عدم تعادلهای منطقه‌ای و استانی
  - اخلاق‌گرایی، خدامحوری، کمال‌گرایی و فقدان دروغ، فساد و فحشاء

توسعه از نگاه غربی: توسعه مبتنی بر اقتصاد محوری	توسعه از نگاه اومانستی: توسعه مبتنی بر انسان محوری (کدام انسان؟)	توسعه از نگاه اسلامی: توسعه مبتنی بر خدا محوری
خروجی و کارکرد: ۱. رشد غیر فراگیر(اقتصادی) ۲. توزیع نامتوازن درآمدی ۳. رشد شکاف فراینده طبقاتی	خروجی و کارکرد: ۱. رشد قابلیت‌ها(قابلیتهای فردی- اجتماعی- محیطی) ۲. رشد اخلاق حرفه‌ای (اخلاقی کردن اقتصاد) ۳. رشد آزادی	خروجی و کارکرد: ۱. آزاد کردن انسان از بندگی غیر خدا ۲. فراگیرسازی رشد ۳. جلوگیری از تکاثر ثروت (توزیع عادلانه درآمد و ثروت متناسب باتلاش شرافتمندانه) ۴. کمال‌گرایی در اخلاق و رشد معنویات

* حاکمیت نامطلوب دوست دارد همه چیز را تجمیع کرده و در خورد خلاصه کند، ضعف در مبارزه با فساد دارد
حاکمیت نقش رهبری و هدایت را می‌خواهد دائم برای خود حفظ کند در این صورت شراکتی بین جامعه و بخش خصوصی و دولت بوجود نمی‌آید. بی‌اعتنایی به نهاد‌گرایی در بخش خصوصی وجود دارد.

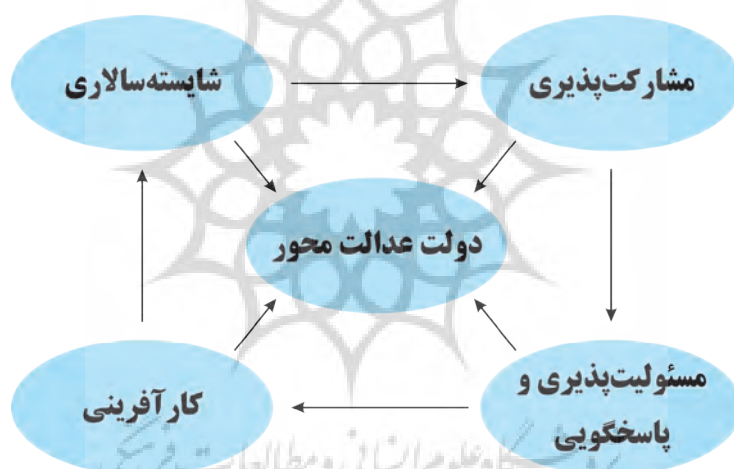

نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن

- حکمرانی خوب عبارت است از نظامی از ارزشها، سیاستها و نهادها تا از طریق ایجاد آنها پویاترین رابطه تعاملی و هم افزایی بین ۳ بخش دولتی، خصوصی و جامعه مدنی شکل گیرد.
- الزامات حکمرانی خوب برای ایفای نقش در توسعه و پیشرفت همه جانبه:
  ۱. وجود دولت تسهیل گر و عدالت محور
  ۲. بخش خصوصی مشارکت پذیر
  ۳. جامعه مدنی آزاد و منصف
  ۴. نظام سلامت سه بعدی (سلامت قضایی، سلامت اداری، سلامت جسم و روان مردم)
- عدالت اجتماعی در هر جامعه ای مهمترین سازه توسعه پایدار نیروی انسانی محسوب می شود.
- تحقق عدالت اجتماعی ۴ پیش شرط دارد:
  ۱. حکومت و اداره عمومی کشور باید بر اساس اصل شایستگی باشد(حکومت شایستگان)
  ۲. تحقق حکومت نیز باید با مقبولیت و پذیرش اجتماعی روبرو باشد(مشروعیت و مقبولیت حاکمیت)
  ۳. اداره جامعه بر اساس قانون باشد(جامعه قانون مدار)
  ۴. قوانین وضع شده کیفی و دارای اثربخشی بالا باشد(کیفیت قوانین و مقررات)

نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن

- دولت عدالت محور ۴ ویژگی اساسی دارد:

طرح نظریه دولت کار آفرین

- به عقیده برخی از دانشمندان نظیر کارل (۱۹۹۶-caroll) و پولیت (۲۰۰۰-pollit)، نظریه دولت کار آفرین در پی ناکارآمدی دیوان سالاری دولتی در شرایط جهان کنونی مطرح شده است.

ویژگی های یک دولت کار آفرین:

- ترجیح ساز و کارهای بازار بر ساز و کارهای تعزیراتی
- تمرکززدایی در برنامه ریزی بجای تمرکزگرایی
- مأموریت محوری بجای قانون محوری سازمان
- شایسته سالاری به جای رابطه سالاری
- هدایت به جای چوپانی
- توانمندسازی بجای خدمت رسانی
- رقابت به جای انحصار
- درآمدزایی بجای هزینه کردن ثروتهای بین نسلی

- مدیریت مشارکتی بجای مدیریت آمرانه
- نیاز مشتریان بجای نیاز دیوان سالاری
- آینده نگری و پیشگیری بجای حفظ وضعیت موجود و چاره اندیشی برای حل بحرانها
- نظام الکترونیک بجای نظام حضوری و کاغذی

۶ شاخص بانک جهانی برای ارزیابی حکمرانی خوب

- این ۶ شاخص توسط ۳ تن از پژوهشگران بانک جهانی و با ادغام و استفاده از یافته های پژوهشی سایر موسسات علمی - بین المللی با دادن نمراتی از ۲/۵- (بدترین حالت) تا ۲/۵+ (بهترین حالت) در طول یک دهه (۲۰۰۶-۱۹۹۶) در رابطه با کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا به شرح جدول زیر ارائه گردیده است:

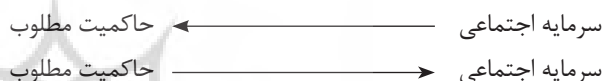
نام شاخص	تعریف شاخص	۲۰۰۶	۱۹۹۶	منطقه جنوب غرب آسیا
شاخص ۱	آزادیهای قانونی، انتشارات آزاد اطلاعات، توسعه نهادهای جامعه مدنی با هدف تقویت آگاهیهای عمومی، شفافیت اقتصادی و اجتماعی	-۰/۹۱	-۰/۹۴	شاخص ۱
شاخص ۲	قدرت بخشیدن به مردم تا دولتها را با شاخصهای اصولی انتخاب کنند	-۰/۶۹	-۰/۴۸	شاخص ۲
شاخص ۳	تدوین و اجرای سیاستهای علمی، پایایی سیاستها، ایجاد سیستم های اداری کارآمد و چابک، تأثیر ناپذیری سیاستهای اقتصادی از فشارهای سیاسی، ساز و کارهای اساسی و شاخصهای شفاف برای جذب نیروی کارآمد	-۰/۲۹	-۰/۲۱	شاخص ۳
شاخص ۴	مطلوبیت، اثربخشی، کارآمدی و تفسیر ناپذیری قوانین و مقررات یکی از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر عملکرد اقتصادی جامعه، کاهش هزینه های سرمایه گذاری و مبادله و ترغیب برای سرمایه گذاری مولد	-۰/۲۷	-۰/۴۲	شاخص ۴
شاخص ۵	۱. نظام قضایی قدرتمند، با تدبیر هوشمند و عادل ۲. پرهیز از اقدامات خودسرانه ای که فعالیتهای اقتصادی را مختل می کند ۳. بسترسازی قانونی برای ایجاد فرصتهای برابر ۴. تضمین حقوق مالکیت و حسن اجرای قراردادها ۵. یکسان بودن افراد در برابر قانون	-۰/۳۲	-۰/۲۳	شاخص ۵
شاخص ۶	فساد به معنی استفاده از قدرت تفویضی در جهت منافع شخصی وجود فساد در جامعه آثار زیانباری بر رشد اقتصادی دارد وجود فساد، جذابیت فعالیتهای اقتصادی را برای سرمایه گذاران خارجی و داخلی به شدت کاهش می دهد وجود فساد، بینگانهایی تولیدی را به سمت فعالیتهای غیر رسمی سوق داده و موجب کاهش مالیاتهای دریافتی می شود.			شاخص ۶

- ۶ شاخص یادشده در دهه (۱۹۹۶-۲۰۰۶) به طور معنی داری از متوسط کشورهای OECD، میانگین جهانی و میانگین کشورهای جنوب شرقی آسیا پایین تر بوده است.
- فساد و تبعیض شوره زارهایی هستند که استعدادهای جامعه به سرعت در آن پژمرده و خشکیده می شوند.
- رشد فراگیر مرغزاری است که استعدادهای جامعه به سرعت در آن رشد کرده و کارآفرینان بلند قامت جامعه ظهور می یابند.
- آنچه از سند برنامه توسعه ملی سازمان ملل متحد استنباط می شود، موضوع حکمرانی خوب با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار مطرح گردیده است.
- در خاستگاه اندیشه حکمرانی بانک جهانی و تجدید نظر در شاخصهای آن، ۳ عامل نقش اساسی داشته اند:
  ۱. تجربه اروپای شرقی
  ۲. بحران شرق آسیا
  ۳. تجربه چین

کارکردها و دستاوردهای حکمرانی خوب:

۱. افزایش چشمگیر ضریب امنیت در جامعه به خصوص در اقتصاد، سرمایه گذاریهای مولد و حقوق مالکیت
۲. افزایش چشمگیر دامنه فراگیری رشد اقتصادی
۳. بزرگسازي اقتصاد و افزایش جغرافیای مبادلات بازار
۴. مطالعات نشان می دهد در کشورهایی که حکمرانی بد است، میزان سهم سرمایه گذاری در GDP، کمتر از ۱۵ درصد است
۵. پژوهشهای علمی دال بر آن است که در کشورهایی که کیفیت حکمرانی پایین است، میزان رشد منفی است.
۶. هرچه حکومتها پاسخ گوتر هستند و شهروندان حق اظهار نظر بیشتری دارند، میزان درآمد ملی بیشتر است.
۷. هر قدر کارایی و اثربخشی دولت بیشتر است، افزایش درآمد سرانه بیشتر است.
۸. استفاده حداکثری از تمامی ظرفیتهای، قابلیتها و منابع به دلیل تمرکززدایی در برنامه ریزی
۹. (در نظامهای متمرکز، مردم نمی توانند به مسئولان فشار بیاورند. مقایسه کنید شهرداری را که وزیر کشور انتخاب می کند با شهرداری که توسط شورای شهر انتخاب می شود)
۱۰. رشد چشمگیر ضریب اعتماد و سرمایه اجتماعی

بین حاکمیت مطلوب و سرمایه اجتماعی رابطه دو سویه وجود دارد.

مهمترین شاخص های حاکمیت مطلوب اسلامی با هدف فراگیرسازی رشد و ظهور قابلیت های فردی، اجتماعی و محیطی

- وحدت رهبری
- شفافیت
- اجماع گرایی
- تواضع در برابر مردم
- مسئولیت پذیری و پاسخگویی
- بلندنظری و دور اندیشی
- مشارکت پذیری
- اخلاق گرایی
- تقدم اطاعت خداوند بر اطاعات مخلوق
- امنیت گستری
- عمل گرایی
- راست گویی و نفوذ ناپذیری
- انتخاب مشاورین از بین دانشمندان فرزانه
- عمل گرایی
- قانون گرایی
- مدیریت بر نفس
- عدالت گرایی
- استقرار نظام تدبیر
- خدامحوری و حق گرایی
- بهره وری
- بصیرت داشتن در طوفان فتنه ها

افزایش دستمزد و حمایت از اشتغال منجر به افزایش بیکاری می شود

دکتر حسین راغفر در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر اظهار داشت: حمایت از اشتغال اثرات متعارضی بر روی تمایل کارفرما به استخدام و اخراج دارد، اثر خالص آن بر روی اشتغال بلند مدت مبهم و بر اساس مطالعات تجربی میزان آن جزئی و قابل چشم پوشی است. وی با اشاره به رشد بالای اشتغال در ایالات متحده آمریکا خاطر نشان ساخت: رشد بالای اشتغال فقط بخاطر انعطاف پذیری شغلی امکان پذیر بوده است و این امکان را فراهم آورده است که دستمزدهای واقعی کارگران با مهارت کمتر در صورت مواجهه با شوک های تقاضای منفی کاهش یابد. از سوی دیگر، در اروپای غربی عوامل نهادی مثل تنظیم دستمزد ها از سوی اتحادیه های کارگری،

حمایت شغلی و مزایای سخاوتمندانه بیکاری، مانع از کاهش دستمزد های واقعی در میان کارگران با مهارت کمتر شده است و رشد اشتغال را تحت پوشش قرار داده است و این امر یکی از دلایل افزایش اختلاف درآمد در بریتانیا و آمریکا نسبت به سایر کشور های اروپایی است. عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا با اشاره به اهداف متعدد نظام تامین اجتماعی افزود: نظام های تامین اجتماعی یا کارکرد بازتوزیعی دارند و به مثابه مجموعه ای از نهادها هستند که آسایش خاطر، باز توزیع درآمد و ثروت را فراهم آورده و طرد اجتماعی را کاهش می دهند و یا کارکرد چرخه زندگی یا قَلکی دارند که به مثابه مجموعه ای از نهادهایی هستند که تامین کننده بیمه بوده و سازوکاری را برای بازتوزیع در طول چرخه زندگی فراهم می آورند. بنا بر نظر این استاد دانشگاه، نظام تامین اجتماعی، نه تنها برای کاهش فقر بلکه برای فراهم آوردن یک بیمه برای افراد و به منظور جلوگیری از نوسانات شدید در مصرف در طول چرخه زندگی ایجاد شده است. راغفر با تاکید بر مشکلات متعدد بیمه کارگران گفت: موضوعی که مانع شکل گیری قرارداد های بیمه ای می شود، خطر اخلاقی و کژگزینی است بدین معنی که اگر کارگران در مقابل پیامد های منفی رویداد ها بیمه شوند، ممکن است که دیگر تلاش زیادی مصروف ندارند که از بیکار شدن خود جلوگیری کنند و یا شغل جدیدی بدست آورند. از طرف دیگر، گران شدن یا افزایش هزینه های پوشش های بیمه ای برای کارگرانی که دارای ریسک متوسطی هستند، سبب می شود که طرح های بیمه بیکاری برای بنگاه بیمه کننده پرهزینه و زیان آور شوند. از اینرو، برخورد نابرابر یا غیرمنصفانه ای با کارگرانی می شود که فاقد پوشش بیمه ای بوده و علیرغم همه تلاش خود بیکار شده و بیکار می مانند. افزود: در بسیاری موارد هزینه های اخراج نیروی کار، اشتغال را در مسیر رکود قرار می دهد و کارفرمایان را به منع اشتغال در دوران رونق هدایت می کند که علت آن یک الگوی دستمزد یا هر الگوی دستمزد دوری (چرخه ای) است. استاد دانشگاه در پایان به چالش های تامین اجتماعی در فرایند جهانی شدن اشاره کرد که مهمترین آنها عبارتند از:

- تهدید خصوصی سازی: نهادهای تامین اجتماعی می کوشند تامین اجتماعی را برای همه بجز فقرا خصوصی کنند.
- تهدید پایه مالی: رقابت جهانی اقتصاد تهدیدی را بر مالیات بر حقوق وضع می کند که پایه ارایه تامین اجتماعی توسط بخش عمومی است.
- تهدید مشروعیت: پوشش محدود بسیاری از برنامه های تامین اجتماعی در کشورهای در حال توسعه، طرح های حامی عدالت و قسط را در این کشورها به چالش کشیده است.

مهمترین محورهای سخنرانی دکتر فرجادی

آسیب شناسی اقتصاد ایران

۱. رشد پائین اقتصادی
۲. نرخ بالای تورم
۳. نرخ بالای بیکاری
۴. فقر و توزیع نامناسب درآمد
۵. پائین بودن بهره وری (سرمایه، نیروی کار، انرژی، آب و سایر)
۶. مناسب نبودن فضای کسب و کار
۷. وابستگی سیاستهای مالی به سیاستهای پولی (کسری بودجه دولت)

آسیب شناسی اقتصاد ایران

۸. پائین بودن و زیر ظرفیت بودن تولید داخلی
۹. کوچک بودن مقیاس تولید و پرهزینه بودن تولید
۱۰. چالش های موجود در روابط بین الملل با سایر کشورها
۱۱. گسترده بودن دخالت دولت در حوزه های اقتصادی
۱۲. کوچک بودن بخش خصوصی و محدود بودن اقتصاد رقابتی
۱۳. عدم تعادل های منطقه ای و مهاجرت به کلان شهرها
۱۴. وابستگی اقتصاد به نفت و اقتصاد رانته

توسعه پایدار

- توسعه پایدار توسعه ای است که نیاز نسل را برآورده می سازد بدون آن که رفاه نسل آینده را کاهش دهد.
- توسعه اقتصادی در یک مکان تعریف شده (منطقه، کشور یا جهان) پایدار است اگر کل انباشت منابع (سرمایه انسانی، سرمایه فیزیکی قابل تجدید، منابع زیست محیطی و منابع فناپذیر) در طی زمان کاهش نیابد.

پیش شرط های لازم برای یک نظام اقتصادی مبتنی بر رشد

فراگیر

- امنیت اشخاص، دارایی ها و سرمایه گذاری ها
- گسترش آزادی های فردی، حفظ و بهبود امنیت و رعایت کرامت انسانی
- توجه به ثبات سیاستگذاری به عنوان عامل موثر در تولید سرمایه گذاری
- حاکمیت ضوابط بجای روابط و رعایت شایسته سالاری در هرم حاکمیتی
- تقویت سرمایه اجتماعی از طریق تقویت اعتمادسازی بین مردم و دولت
- گردش آزاد اطلاعات (همراه با محافظت از امور خصوصی) و جلوگیری از اطلاعات درون سازمانی
- تقویت مشارکت اجتماعی - سیاسی آحاد جامعه در مسیر پیشرفت و بالندگی کشور
- مقابله با تبعیض های اجتماعی، سیاسی، جنسیتی، قومی، نژادی و مذهبی

- بهبود فضای کسب و کار و کاهش دیوانسالاری در جهت جلب مشارکت سرمایه گذاردن داخلی و خارجی
- توانمندسازی افراد از طریق فراهم کردن فرصت های برابر در کلیه زمینه های اجتماعی - اقتصادی (آموزش، بهداشت، تأمین اجتماعی و اشتغال)
- تشویق نوآوری و خلاقیت های فردی
- کاهش شکاف درآمدی از طریق رقابتی کردن اقتصاد، حذف رانت های غیرمولد و ابزارهای مالیاتی
- امحاء فقر و ایجاد چتر حمایت های اجتماعی برای بیکاران، سالمندان و ناتوانان شغلی
- تعامل فعال با اقتصاد جهانی و استفاده از فرصت های اقتصاد بین الملل
- توسعه متوازن از طریق بهره مندی کلیه مناطق کشور از رشد اقتصادی
- دسترسی به محاکم قضایی سریع، ارزان، دقیق و شفاف در جهت کاهش هزینه مبادله
- حفظ و بهبود محیط زیست

ECONOMIC DEVELOPMENT توسعه اقتصادی

- توسعه فرایندی چند بعدی است که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی و طرز تلقی عامه مردم و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر مطلق است.
- توسعه به معنای ارتقاء مستمر کل جامعه و نظام اجتماعی به سوی زندگی بهتر و یا "انسانی تر" است.

جمع بندی:

آسیب شناسی به خوبی انجام شده است منتها در زمینه راهکار باید هماهنگی و تفاهم در سطوح بالای هرم سیاسی و نظام تدبیر کشور برقرار شود (در زمینه های تعامل بین المللی، استفاده از منابع طبیعی، استراتژی اقتصادی، تفاهم بر سر اولویت های اقتصادی اجتماعی و واگذاری امور مردم به مردم).

باید یک آینده نگری صورت گیرد. همه وزارتخانه ها باید مکلف باشند همچنین استانها سهم خود را بیان کنند.

تفاوت کشورهای ثروتمند و فقیر بدیل قدمت آنها نیست، در میزان منابع طبیعی آنها هم نیست. نژاد و رنگ و... هم مطرح نیست، تقاضای داخلی هم نیست:

تفاوت در مهارت و فرهنگ زندگی است. اخلاق، پرهیز از دروغ، احترام به عقاید دیگران، وحدت نظر در اهداف توسعه ای، پرسشگری، آزادی اطلاعات، مدیریت سیاسی از طریق انتخابات آزاد، احترام به ساختارهای دموکراتیک، ارزشمند بودن به کار و تولید در جامعه، نظم پذیری، لذت از زندگی و آینده نگری ارزشهای لازم برای رسیدن به توسعه است. ما فقیریم به دلیل رفتارمان.

رشد فراگیر منجر به توسعه اشتغال می شود

هماهنگ کننده مقیم سازمان ملل در ایران در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر گفت: رشد فراگیر منجر به توسعه اشتغال و محو نابرابری می گردد. گری لوییس اظهار داشت: ایران در حوزه های مختلف مانند بهبود سلامت؛ توسعه دانش و فناوری اطلاعات و استانداردهای زندگی بهتر، خوب عمل کرده است و از سطح بالایی در توسعه منابع انسانی قرار دارد و به بسیاری از اهداف دست یافته است اما آنچه باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد مبارزه بیشتر با نابرابری است لذا باید تمهیداتی اندیشیده شود تا آسیب پذیری این گروه برطرف شود.

به اعتقاد لوییس، هنوز جای کار زیادی در زمینه رشد

فراگیر در ایران وجود دارد و به رغم وجود مشکلات مختلف از جمله تحریم های بین المللی، ظرفیت ها و بسترهای بالقوه بسیاری در ایران وجود دارد اما برای این که این ظرفیت ها قابل بهره برداری گردد لازم است فرآیند برنامه ریزی ها به درستی طی شود.

لوییس به ضرورت رشد فراگیر همراه با عدالت اشاره کرد و گفت: در ۴۰ سال گذشته مهم ترین مخاطره در حوزه توسعه انسانی از جانب بی عدالتی بوده است و نابرابری و بی عدالتی در این بخش باعث شده رشد بدون توجه به اشتغال دنبال شود و شاهد قراردادهای کاری نابرابر باشیم لذا رویکرد سازمان ملل در رشد فراگیر، رشد همراه با عدالت است.

هماهنگ کننده مقیم سازمان ملل در ایران، بایان این که سازمان ملل خواستار برنامه ریزی توسعه ای مبتنی بر رشد فراگیر است، گفت زمانی که دستیابی به رشد فراگیر محقق می شود، تمامی مردم در فرایند رشد درگیر می شوند و کسانی که پیش از این از فرایند رشد خارج بوده اند، مجدداً وارد این فرایند می شوند و سازمان ملل آماده همکاری در این زمینه با جمهوری اسلامی ایران است.

وی در خاتمه از اختصاص سالیانه ۱۵ میلیون دلار به ایران به منظور توسعه ابعاد مختلف رشد فراگیر، خبر داد و گفت: این اعتبار از طریق برنامه عمران سازمان ملل متحد (UNDP) تخصیص می یابد و همه جوانب رشد فراگیر از جمله توسعه اشتغال را شامل می شود.

طرح های اشتغال روستایی هند می تواند به رشد فراگیر مناطق محروم ایران کمک کند

نماینده UNDP در ایران در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر گفت: طرح های اشتغال اجرا شده در هند به دلیل قرابتی که در هند و ایران وجود دارد، می تواند در برنامه ریزی های ایران مورد استفاده قرار گیرد. مورالی با اشاره به طرح «تضمین اشتغال ملی روستایی در هند» اظهار داشت: هند دارای یک پیشینه کهن در زمینه حمایت اجتماعی از برنامه های مبتنی بر اشتغال است که این طرح یکی از بهترین و شناخته شده ترین آنهاست. مورالی ضمن بیان جزئیات این طرح خاطر نشان ساخت: طرح تضمین اشتغال ملی روستایی در هند دربرگیرنده

مجموعه ای از سیاست ها و برنامه های کشور هند برای افزایش رشد فراگیر و کاهش فقر و نابرابری است که در دهه ۱۹۷۰ میلادی در ایالت ماهاراشترا آغاز شد و تا حد زیادی نیاز کارگران فقیر روستایی این ایالت را پوشش داد و به نوعی اشتغال آنان در فصول بیکاری را تضمین نمود. نماینده UNDP در ایران اظهار داشت: این طرح، یک برنامه گسترده و بلند مدتی بود که به صورت ریشه ای در سیاست ها، امور مالی عمومی و ادارات دولتی این ایالت که جمعیتی در حدود ۷۹ میلیون نفر داشت، اجرا شد. وی افزود: با وجود این که طرح تضمین اشتغال ایالت ماهاراشترا رو به افول نهاده بود، قانون تضمین اشتغال ملی روستایی به طور رسمی در سال ۲۰۰۵ به تصویب رسید که در حقیقت یک برنامه ملی جامع تر و فراگیرتر نسبت به برنامه قبلی بود. به گفته وی، قانون تضمین اشتغال ملی روستایی کشور هند، از میان ۴۵،۵ میلیون خانوار متقاضی اشتغال، حدود ۴۵ میلیون خانوار را عملاً تحت پوشش خود قرار داده و در واقع تضمین کننده ۱۰۰ روز اشتغال برای هر فرد از هر خانوار روستایی است. وی در خاتمه گفت: این قانون برای اولین بار در ۲۰۰ نقطه از فقیرترین مناطق هند انجام شد و در حال حاضر تمام مناطق روستایی هند را تحت پوشش خود دارد.

نوسازی نظام تامین اجتماعی ناشی از تغییرات بازار کار است

دکتر حسام نیکوپور در همایش رشد فراگیر و کاهش فقر گفت: نوسازی و هماهنگی نظام های تامین اجتماعی با توجه به تغییرات بازار کار بود.

نیکوپور گفت: در ایران، حدود ۹۵ درصد افراد حقوق بگیر تحت پوشش تامین اجتماعی هستند که این میزان برای غیر حقوق بگیران در حدود ۴۰ درصد است و برای سایر شاغلین در حدود ۷۰ درصد که بخشی از آنان توسط تامین اجتماعی تحت پوشش قرار گرفته و بخشی دیگر توسط سایر صندوق ها مورد حمایت قرار گرفته اند.

وی با اشاره به اشتغال محور بودن رویکرد تامین اجتماعی کشور ما اظهار داشت: در کشورهای پیشرفته معمولاً میزان

اشتغال رسمی بیشتر از اشتغال غیر رسمی است این در حالی است در کشورهای در حال توسعه وضعیت به گونه ای دیگر بوده و اشتغال غیر رسمی از کمیت بیشتری برخوردار است.

نیکوپور ضمن تبیین جزئیات جمعیت شاغل کشور گفت: در ایران ۴۴ درصد از کل جمعیت در سن کار را کارفرمایان، کارکنان مستقل و کارکنان فامیلی بدون مزد تشکیل می دهند که از این میان ۳۳ درصد متعلق به کارکنان مستقل یا خویش فرما است و مابقی جمعیت در سن کار که ۵۶ درصد می باشد متعلق به کارکنان حقوق بگیر است و بیشتر این افراد به سمت اشتغال پاره وقت گرایش پیدا کرده اند که به نوعی اشتغال غیرمعارف است.

مدیر کل دفتر آمار و محاسبات اقتصادی و اجتماعی سازمان تامین اجتماعی ادامه داد: هر سال به میزان این افراد خوداشتغال اضافه می شود که این موضوع برای بازار کار و سیستم تامین اجتماعی عامل مثبتی نیست، زیرا این افراد به دلیل این که نتوانسته اند برای خود شغلی بیابند، خود اشتغال شده اند. همچنین، کارفرمایان نیز در خصوص نیروی کار مورد نیاز خود، به سمت برونس پاری گرایش پیدا کرده اند که این موضوع نیز به نوعی باعث ایجاد اشتغال کاذب ایجاد می شود.

وی افزود: نکته مهم اینست که بخش غیر رسمی پایدار بوده و در فرایند توسعه به بخش رسمی تبدیل نمی گردد. در نتیجه، تامین اجتماعی مبتنی بر اشتغال نمی تواند این بخش را نادیده بگیرد از این رو اقتصاد سایه ای شکل می گیرد که شامل تمامی تولیدات قانونی مبتنی بر بازار کالا و خدمات است که به دلیل فرار از پرداخت مالیات، نپرداختن حق بیمه تامین اجتماعی، اجتناب از رعایت استانداردهای بازار کار و اجتناب از مراحل خاص اداری، مانند تکمیل پرسشنامه آماری یا دیگر فرم های اداری عمده از مقامات دولتی به پنهان

نگه داشته می‌شود.

بنا بر اعلام نیکوپور میانگین اندازه اقتصاد سایه ای در دنیا در طول سال های ۲۰۱۰-۱۹۹۹ همواره رو به افزایش بوده و میزان آن در ایران در حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد است.

نیکوپور با تاکید بر لزوم تغییرات رویکرد سازمان تامین اجتماعی کشور گفت: راه خطی و سنتی دوره زندگی (آموزش، اشتغال و بازنشستگی کامل) و به عبارتی انگاره های ورود و خروج از بازار کار در حال تغییر است لذا نظام بیمه های اجتماعی کشور باید با اعمال انعطاف در قوانین خود، وضعیت دوگانه اشتغال جزیی و بازنشستگی جزیی را به رسمیت بشناسد.

وی همچنین با اشاره به تغییر وضعیت جمعیت شاغل کشور خاطرنشان ساخت: در سال ۱۳۹۰ در حدود ۷۱ درصد جمعیت کشور در سن ۶۴-۱۵ سال قرار داشت که به شرط اشتغال می‌تواند تبدیل به دوران طلایی صندوق های بازنشستگی شود اما موج دوم جمعیتی کشور در سال های آتی با افزایش سهم خروجی ها و کاهش سهم ورودی ها بوجود می‌آید. لذا ضروری است که نظام تامین اجتماعی کشور خود را با توجه به وضعیت سینوسی جمعیت کشور تطبیق داده و تمهیدات لازم را پیش بینی نماید.

نیکوپور در خاتمه پیشنهادات زیر را برای اصلاح ساختار نظام تامین اجتماعی پیشنهاد داد:

- لزوم طراحی صندوق بیمه های اجتماعی منطبق بر ویژگی های غیرمزد و حقوق بگیران؛
- توجه به ویژگی های کارگاه های کوچک و متوسط؛
- انعطاف پذیری نظام بیمه های اجتماعی با توجه به تغییرات بازار کار غیر متعارف؛
- لزوم توجه به ویژگی های مشارکت زنان در بازار کار؛ و
- توجه به پنجره جمعیتی (فرصت ها و تمهیدات).

تفاوت کشورهای ثروتمند و فقیر در فرهنگ و مهارت آنهاست

نشست های تخصصی میزگرد «اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر»

صادق فر دبیر همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» با بیان این که در میزگرد «اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر» این همایش، پنج نشست تخصصی با موضوعات و محورهای مختلف برگزار شد، گفت: نقش تمرکززدایی و برنامه ریزی منطقه ای در توسعه متوازن و رشد فراگیر؛ توسعه و اشتغال؛ رشد فراگیر نیاز به یک رویکرد ساختارگرا و نهادگرا؛ نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن؛ آسیب شناسی اقتصاد ایران در پاسخگویی به توسعه پایدار، رشد فراگیر و عدالت درآمدی، نشست های پنج گانه میزگرد تخصصی «اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر» همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» را تشکیل می‌دادند.

نقش تمرکززدایی و برنامه ریزی منطقه ای در توسعه متوازن و

رشد فراگیر

به گفته وی، اولین نشست میزگرد تخصصی «اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر» تحت عنوان «نقش تمرکززدایی و برنامه ریزی منطقه ای در توسعه متوازن و رشد فراگیر» برگزار شد که در آن «تجربه توسعه در ایران طی ۹ برنامه توسعه ای و ۶۵ سال عمر برنامه ریزی» و «توسعه و راه های رسیدن به آن» مباحث مورد بحث در این نشست میزگرد تخصصی اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر همایش رشد فراگیر و کاهش فقر بود. صادق فر به تغییرات صورت گرفته طی زمان در محورهای توسعه، اشاره کرد و گفت: بر اساس آنچه در میزگرد تخصصی «اشتغال قابلیت افزا و رشد فراگیر» همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» عنوان شد، محور توسعه در دهه ۱۹۶۰ تأکید بر ایجاد زیرساخت ها برای صنعتی شدن بوده است. در دهه ۷۰ بر مبارزه با فقر و تسهیل توسعه کشاورزی و ارائه خدمات اجتماعی و در دهه ۸۰ تمرکز بر تعدیل اقتصادی، اعمال سیاست های اقتصادی تمرکز داشته است. در دهه ۹۰ ادامه سیاست های تعدیل و اصلاحات اداری محور توسعه بود و در

دهه اول سال ۲۰۰۰ تأکید بر برنامه‌ریزی مشارکتی، عدم تمرکز و نظام دموکراتیک در دستور کار قرار گرفت که این مبدون اصلاحات سازمان ملل متحد و سازمان‌های وابسته به آن از جمله UNDP است.

توسعه و اشتغال

مدیر پژوهش موسسه کار و تامین اجتماعی، در ادامه به مباحث مطروحه در نشست «توسعه و اشتغال» به‌عنوان دومین نشست این میزگرد اشاره کرد و گفت: در این نشست تأکید شد که بازار کار عرصه کارگزاران و بازیگران متعددی با گرایش‌ها، توانمندی‌ها و اهداف مختلف است. کارگزاران اقتصادی این بازار (خانوارها، بنگاه‌ها و دولت) و بازیگران اجتماعی آن (احزاب، تشکل‌های صنفی، رسانه‌ها و...) نقش‌های متعددی ایفا می‌کنند و در جستجوی نیل به اهدافی هستند که اگرچه به‌نظر می‌رسد اهداف آنها با یکدیگر متفاوتند، اما این گونه‌گونی‌ها، زمینه شکل‌گیری یکی از مهم‌ترین جنبه‌های زندگی اقتصادی و انسانی ما را فراهم می‌آورند.

وی از مخدوش بودن داده‌ها و اطلاعات در بازار کار؛ وجود جمعیت میلیونی بیکار در بازار کار؛ وخامت نرخ‌های بیکاری در مناطق پیرامونی (مرزی)؛ نبود تناسب لازم بین بهروری، دستمزد، تامین معیشت و تورم؛ ناپایداری وضعیت شاغلان موجود در بنگاه‌های اقتصادی؛ بیکاری دانش‌آموختگان و ۴٫۵ میلیون نفر دانشجو؛ کارایی پائین سرمایه‌گذاری و سرمایه سرانه بالا برای ایجاد یک شغل مولد، به عنوان چالش‌های اساسی در بازار کار نام برد.

صادق‌فر به «حکمرانی در بازار کار» به‌عنوان یکی دیگر از مباحث مطروحه در این نشست اشاره کرد و گفت: بر اساس آنچه در این زمینه گفته شد، برای برون‌رفت از شرایط موجود بازار کار کشور و چالش‌هایی که با آن روبرو است، نیازمند بازشناسی و اصلاح در بسیاری از امور مربوط به این بازار هستیم که تشکیلات وزارت متبوع و سیاست‌گذاری در این بازار بخشی از آن است. ایجاد فرصت شغلی و سیاست‌گذاری برای بهبود بازار کار کافی نیست، بلکه باید گامی فراتر نهاد و با توجه به رشد و تحول سازمانی اندکی که این وزارتخانه در مقایسه با سایر دستگاه‌های اجرایی با آن مواجه بوده صحبت از «حکمرانی در بازار کار» برای نیل به کار شایسته نمود.

وی افزود: عنوان شد که، حکمرانی در بازار کار معطوف به نهادهای عمومی و خصوصی، ساختارهای قدرت و ابزارهای همکاری است که فعالیت‌های عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان نیروی کار را در محیط اقتصادی هماهنگ و کنترل می‌کند. حکمرانی در بازار کار به کلیت سیاست‌ها، هنجارها، قوانین، مقررات، نهادها، دستگاه‌ها و فرآیندهایی توجه دارد که عرضه و تقاضای نیروی کار را در یک اقتصاد تحت تأثیر قرار می‌دهند.

رشد فراگیر نیاز به یک رویکرد ساختارگرا و نهادگرا

ایشان در ادامه به مباحث مطروحه در نشست «رشد فراگیر نیاز به

یک رویکرد ساختارگرا و نهادگرا» به‌عنوان سومین نشست این میزگرد اشاره کرد و گفت: در این نشست به شاخص‌های رشد اقتصادی پرداخته شد و عنوان شد که رشد اقتصادی باید منجر به رشد پایدار درآمد؛ بهروری بهینه در استفاده از منابع طبیعی - و تخریب و هدر رفتن کمتر سرزمین؛ اشتغال مولدی و ایجاد ارزش‌افزوده شود. باید حامی فقیران و عدالت بیشتر باشد و منجر به بدتر شدن وضع نابرابری درآمدی نشود. توسط مکانیزم سطح ملی که ممکن است خوشه‌ای یا شبکه‌ای باشد انجام شود و باعث بهبود دسترسی محلی به سرویس‌های اجتماعی اولیه شود.

وی گفت: در این نشست همچنین عنوان شد که وقتی درآمد کم است افراد شغل دوم را اختیار می‌کنند و اینکار عواقبی از جمله تحلیل سرمایه انسانی؛ مصرف بیشتر کالای واسطه‌ای؛ بالا رفتن هزینه بهداشت و...؛ نرسیدن به درآمد مناسب و کاهش بهروری را به دنبال دارد.

نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن

دبیر همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» به چهارمین نشست میزگرد تخصصی «اشتغال قابلیت‌افزا و رشد فراگیر» اشاره کرد و گفت: این نشست به بررسی نقش حاکمیت مطلوب در رشد فراگیر و توسعه پایدار و متوازن اختصاص داشت. بر این اساس عنوان شد که سیاست‌های تعدیل ساختاری با هدف انجام اصلاحات اقتصادی دارای ۱۰ اصل شامل: مهار کسری بودجه؛ هدفمندسازی یارانه‌ها؛ اصلاح نظام مالیاتی؛ آزادسازی نرخ بهره؛ رقابتی‌کردن نرخ ارز؛ آزادسازی تجاری؛ خصوصی‌سازی؛ مقررات‌زدایی؛ آزادسازی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و احترام به حقوق مالکیت بود.

وی طرح نظریه دولت کارآفرین را از جمله مباحث مطروحه در چهارمین نشست میزگرد تخصصی «اشتغال قابلیت‌افزا و رشد فراگیر» بیان کرد و گفت: بر این اساس ویژگی‌های یک دولت کارآفرین مطرح شد که شامل: ترجیح ساز و کارهای بازار بر ساز و کارهای تعزیراتی؛ تمرکززدایی در برنامه‌ریزی به‌جای تمرکزگرایی؛ مأموریت محوری به‌جای قانون‌محوری سازمان؛ شایسته‌سالاری به‌جای رابطه‌سالاری؛ هدایت به‌جای چوپانی؛ توانمندسازی به‌جای خدمت‌رسانی؛ رقابت به‌جای انحصار؛ درآمدزایی به‌جای هزینه‌کردن ثروت‌های بین‌نسلی؛ مدیریت مشارکتی به‌جای مدیریت آمرانه؛ نیاز مشتریان به‌جای نیاز دیوان‌سالاری؛ آینده‌نگری و پیشگیری به‌جای حفظ وضعیت موجود و چاره‌اندیشی برای حل بحران‌ها و نظام الکترونیک به‌جای نظام حضوری و کاغذی، می‌شد.

آسیب‌شناسی اقتصاد ایران در پاسخگویی به توسعه پایدار،

رشد فراگیر و عدالت درآمدی

مدیر پژوهش موسسه کار و تامین اجتماعی، به آخرین نشست میزگرد «اشتغال قابلیت‌افزا و رشد فراگیر» اشاره کرد و گفت: این نشست تحت عنوان «آسیب‌شناسی اقتصاد ایران در پاسخگویی به توسعه پایدار،

کارکرد های مختلف و رشد و توسعه توانایی های آنها ابعاد مهمی از فقر ارزیابی شدند. تفکر جدیدی هم درباره «استحقاق» نسبت به منابع و هم آسیب پذیری فقرا در مقابل تغییرات بوم شناختی، و محیط اقتصادی و سیاسی بروز کرد.

در دهه ۱۹۹۰، فقر و فرایند هایی که منتهی به فقر می شدند، به صورت چند بعدی (اقتصادی، بوم شناختی، اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی) و کاملاً وابسته به زمینه خاص مورد بحث در نظر گرفته شدند. ارزیابی های فقر متحول شده و فراتر از توصیف اختصاصی فقر رفتند و در نهایت به تحلیل فرایند هایی پرداختند که شکل گیری سطوح مختلف فقر را موجب می شوند.

به طور کلی می توان گفت که در سده بیستم میلادی، توسعه به معنای توانایی اقتصاد ملی برای ایجاد و تداوم رشد تولید ناخالص داخلی تفسیر می شد، به گونه ای که در قطعنامه های مصوب سازمان ملل در دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ نیز از عنوان «دهه های توسعه» استفاده شده است.

عوامل تشکیل دهنده رشد فراگیر

تامین زندگی خوب برای همه به معنای "دسترسی کافی به کالاها و خدمات اساسی برای هدایت یک زندگی خوب" است. تامین این سطح کافی از زندگی خوب به عهده خود افراد است که از طریق تلاش فردی تحقق می یابد و مسئولیت دولت ها، فراهم آوردن شرایط مناسب و فرصت ها برای مشارکت آحاد جامعه در این فرایند است.

دستیابی به یک کار شایسته برای کلیه افراد واجد شرایط کارکردن حداقل وسیله مورد نیاز برای تحقق این هدف است. تحقق این هدف مستلزم اصلاحات گسترده در حوزه های مختلف اصلاحات نهادی، حکمرانی، اصلاح فضای کسب و کار و نیز دگرگونی در سیاست های اقتصادی- اجتماعی جامعه است. رهوس این اصلاحات در بخش های

بعدی بررسی می شوند.

طبق تعریف سازمان بین المللی کار، کار شایسته وجود شغل در شرایط آزادی، انصاف (برابری حقوق)، برای تامین امنیت انسانی و حفظ شان و منزلت اوست.

اهداف رشد فراگیر

اصلی ترین هدف رشد فراگیر، فراگیری حضور مردم و به حداکثر رساندن حضور کمی و کیفی آنان در فرایند رشد است. فراگیری ضمن این که باید طیف گسترده تری از جامعه را در برگیرد، باید شامل عناصر زیر نیز باشد:

۱. قدرت تامین نیازهای اساسی - معاش زندگی

همه مردم نیازهای اساسی معینی دارند که بدون آن ها زندگی ناممکن خواهد بود. این نیازهای تداوم بخش زندگی شامل غذا، مسکن، بهداشت، آموزش و امنیت است. بنابراین، کارکرد اساسی تمام فعالیت های اقتصادی باید تامین این ضرورت ها برای تعداد هر چه بیشتر افراد جامعه باشد. به منظور دسترسی آحاد جامعه به نیازهای اساسی تامین

رشد فراگیر و عدالت درآمدی» برگزار شد و در آن اقتصاد ایران مورد آسیب شناسی قرار گرفت. بر این اساس، رشد پائین اقتصادی؛ نرخ بالای تورم؛ نرخ بالای بیکاری؛ فقر و توزیع نامناسب درآمد؛ پائین بودن بهره وری (سرمایه، نیروی کار، انرژی، آب و سایر)؛ مناسب نبودن فضای کسب و کار؛ وابستگی سیاست های مالی به سیاست های پولی (کسری بودجه دولت)؛ پائین بودن و زیر ظرفیت بودن تولید داخلی؛ کوچک بودن مقیاس تولید و پرهزینه بودن تولید؛ چالش های موجود در روابط بین الملل با سایر کشورها؛ گسترده بودن دخالت دولت در حوزه های اقتصادی؛ کوچک بودن بخش خصوصی و محدود بودن اقتصاد رقابتی؛ عدم تعادل های منطقه ای و مهاجرت به کلان شهرها و وابستگی اقتصاد به نفت و اقتصاد رانتی، از جمله آسیب های اقتصاد ایران عنوان شد.

صادق فر به جمع بندی مباحث مطروحه در این نشست پرداخت و گفت: عنوان شد که آسیب شناسی به خوبی انجام شده است اما در زمینه راهکار باید هماهنگی و تفاهم در سطوح بالای هرم سیاسی و نظام تدبیر کشور برقرار شود. باید یک آینده نگری صورت گیرد. همه وزارتخانه ها باید مکلف باشند. همچنین استان ها سهم خود را بیان کنند. دبیر همایش «رشد فراگیر و کاهش فقر» در پایان افزود: در این نشست تاکید شد که تفاوت کشورهای ثروتمند و فقیر به دلیل قدمت آنها نیست، در میزان منابع طبیعی آنها هم نیست. نژاد و رنگ و... هم مطرح نیست، تقاضای داخلی هم نیست. بلکه تفاوت در مهارت و فرهنگ زندگی است. اخلاق، پرهیز از دروغ، احترام به عقاید دیگران، وحدت نظر در اهداف توسعه ای، پرسشگری، آزادی اطلاعات، مدیریت سیاسی از طریق انتخابات آزاد، احترام به ساختارهای دموکراتیک، ارزشمند بودن به کار و تولید در جامعه، نظم پذیری، لذت از زندگی و آینده نگری ارزش های لازم برای رسیدن به توسعه است.

رشد فراگیر، اشتغال قابلیت محور و حمایت اجتماعی توانمند ساز

رشد فراگیر به مفهوم مشارکت در فرایند رشد و "سهم بردن" و "سهم رساندن" از حاصل رشد است. رشد فراگیر بر آن است تا همگان بتوانند در فرایند رشد مشارکت کنند و این خود به معنای امکان تصمیم گیری برای سازماندهی پیشروی در رشد و نیز مشارکت در رشد آفرینی است. از سویی دیگر، رشد فراگیر متضمن بهره برداری برابر از ماحصل رشد و امکان عرضه دستاوردهای هر کس از رشد است.

پیش از دهه ۱۹۷۰، فقر عمدتاً بر حسب فقر اقتصادی و به صورت کمبود درآمد یا تولید ناخالص ملی سرانه تعریف می شد. در این دهه، مفهوم نیازهای اساسی متحول شد. نیاز های اساسی شامل دسترسی به بعضی کالاهای مصرفی و کالاهای جمعی (همچون آموزش و خدمات سلامت)، و عناصر گسترده تر بهزیستی شد. در دهه ۱۹۸۰، بخشی از رویکرد نیاز های اساسی معوق گذاشته شد و تفسیر های عام تری از بهزیستی فرصت ظهور و بروز پیدا کردند. توانایی مردم در انجام

توانایی جسمی و فکری، میزان تلاش و استعداد متفاوتند. ولی انتظار این است که تمام انسان ها از فرصت یکسانی برخوردار باشند. لذا فرصت استفاده از امکانات اشتغال، آموزش، بهداشت، تامین اجتماعی، مشارکت اجتماعی- سیاسی و برخورداری منابع باید برای همگان امکان پذیر باشد.

۶- توانمندسازی

یکی دیگر از مولفه های رشد فراگیر، توانمندسازی است. توانمندسازی انسان ها در سایه مشارکت های اقتصادی- اجتماعی و سیاسی حاصل می گردد. در واقع در سایه مشارکت است که انسان ها یاد می گیرند، تجربه می کنند و مهارت تحصیل می کنند. توسعه منابع انسانی یکی از مهمترین راه های توانمندسازی است. توسعه منابع انسانی از یک طرف توانمندی و بهره وری نیروی کار را بالا می برد و موجبات رشد اقتصادی جامعه را فراهم می سازد و از طرف دیگر با ایجاد توانمندی های مهارتی، چرخه فقر را متوقف می سازد.

۷- پایداری

لازمه رشد فراگیر، پایداری رشد است. پایداری به این معناست که با افزایش رفاه نسل حال، رفاه نسل آینده در خطر قرار نگیرد. به عبارت دیگر پایداری یک موضوع بین نسلی است. یکی از مواردی که پایداری را در خطر قرار می دهد، تخریب محیط زیست است. صرف رشد اقتصادی با فشار بر منابع طبیعی و مصرف بی رویه کالاها که بعضاً با استفاده از پیشرفت های صورت گرفته در حوزه فناوری حاصل می شود، فقط تخریب محیط زیست که مهمترین سرمایه طبیعی جامعه است را بدنبال دارد. لذا حفظ و نیکداشت محیط زیست و زیست اقلیم انسان برای بهداشت جسم و روان انسان ها و استمرار بهره برداری از آن برای نسل آینده ضرورت دارد.

سیاست های توانمندسازی علاوه بر گسترش خدمات اجتماعی موارد زیر را نیز شامل می شود:

الف: افزایش اشتغال مولد و پایدار از طریق فعال کردن اقتصاد؛

ب: حمایت از گسترش آموزش های فنی و حرفه ای؛

ج- گسترش بیمه های اجتماعی؛ و

د- اجرای برنامه های حمایت از سلامت مادران و کودکان کم درآمد به منظور مقابله با استمرار فقر.

۸- بهبود بخشیدن به ساز و کار بازار (رقابت)

تجربیات کشورها نشان می دهد که دولت ها با دخالت های گسترده خود در اقتصاد می توانند درگیر فعالیتهای منفعت طلبانه غیراخلاقی یا فعالیتهای رانت جویانه شوند. اگر چه ساز و کار بازار در مواردی منجر به شکست بازار می شود، ولی دخالت گسترده دولت نیز می تواند منجر به شکست آن شده و نه تنها کارایی و رشد اقتصادی را فدا کرده، بلکه شکاف درآمدی را نیز گسترش دهد.

با توجه به موارد فوق، دولت و ساز و کار بازار می توانند نقش مکمل

درآمد باید از طریق کار و اشتغال حاصل شود. به همین دلیل یکی از مولفه های رشد فراگیر دستیابی به یک کار شایسته برای کلیه افراد واجد شرایط کارکردی است. مطابق با تعریف سازمان بین المللی کار از کار شایسته، همه افراد باید دارای "یک شغل مناسب در شرایط آزاد و برابر باشند". مطابق با این تعریف، کار شایسته "کاری است مولد که ضمن تضمین یک درآمد منصفانه همراه با امنیت و کرامت انسانی در محل کار و نیز حمایت اجتماعی برای خانواده چشم انداز بهتری را برای رشد فردی و مشارکت اجتماعی تامین کند".

۲. عزت نفس

یکی از هدف های رشد فراگیر فراهم کردن شرایطی است که در آن حفظ عزت نفس برای آحاد جامعه امکان پذیر است. تامین عزت نفس می تواند ضابطه ای برای تعیین خط فقر باشد که برای تامین آن باید کالاهای اجتماعی اولیه و یا سبد قابلیت های اساسی تضمین شده باشد.

۳- آزادی های اساسی

یکی دیگر از مولفه های رشد فراگیر برخورداری انسان ها از آزادی های اساسی است. آزادی هم هدف رشد فراگیر و هم وسیله رشد فراگیر است. یک تفسیر آزادی، آزادی اجتماعی و سیاسی به معنای آزادی بیان، قلم، اجتماعی و... است که بسیار مهم بوده و موجبات مشارکت و رشد انسان ها را در فرایند پیشرفت جامعه فراهم می سازد. آزادی از نوع دوم، آزادی انتخاب است که دامنه انتخاب را برای جوامع و اعضای آن گسترش می دهد. این مفهوم از آزادی شامل آزادی از جهل، آزادی از فقر، آزادی از وابستگی به انسان های دیگر، آزادی از باورهای جزمی و... است. سوالی که در طول تاریخ همیشه مطرح بوده است این که "آیا ثروت خوشبختی را افزایش می دهد؟" این سوال پاسخ قطعی ندارد. تنها می توان گفت که ثروت دامنه انتخاب بشر را گسترش می دهد. ثروت می تواند به بشر امکان دهد تا بتواند کالاها و خدمات و اوقات بیشتری داشته باشد و به عبارت دیگر به بشر حق انتخاب و آزادی انتخاب می دهد و از این منظر قابل بررسی است.

۴- عدالت

هر نوع استراتژی رشد فراگیر باید مبتنی بر عدالت و رفع تبعیض باشد. هرگونه تبعیض اعم از تبعیض جنسیتی، نژادی، قومی، مذهبی و منطقه ای می تواند مانع بهره مند شدن انسانها از فواید رشد شود و تحقق رشد فراگیر را ناممکن سازد. به همین دلیل رشد و توسعه نامتوازن از طریق بهره مندی کلیه مناطق کشور از منافع رشد اقتصادی لازمه یک استراتژی رشد فراگیر است.

۵- برابری فرصت ها

همه انسان ها باید از فرصت یکسانی در بهره مندی از مواهب اقتصادی، اجتماعی جامعه برخوردار باشند. دولت ها باید فرصت های یکسانی را برای همه آحاد جامعه فراهم کنند. در واقع هیچ کس از دولت ها انتظار ندارد که درآمدهای همه افراد را یکسان کند، زیرا انسان ها از نظر

را در تحقق کارآیی و فقرزدایی ایفا نمایند. در واقع موضوع اصلی، شکل و حدود وظایف دولت است و نه نفی وظایف آن. موضوع اصلی این است که چگونه می‌توان دولت را وادار ساخت تا در مناسب‌ترین جایگاه قرار گیرد. دولت نباید جایگزین نظام بازار شود بلکه باید با افزایش توانایی نهادهای بخش خصوصی به عملکرد بهتر بازار رقابتی کمک کند.

محركه های رشد فراگیر

پنج محرك و پیش رانه اصلی رشد عبارتند از:

- بسط پایه صنعتی؛
  - نوسازی بخش خدمات؛
  - تقویت مهارت ها؛
  - تقویت نهادها؛ و
  - همکاری منطقه ای برای رونق بخشیدن به تجارت و سرمایه گذاری های زیربنایی.
- در هر یک از این پنج حوزه که به عنوان محرك های اصلی رشد شناخته شده اند، می توان انواع سیاست ها و نهادهایی را در نظر گرفت که قادرند اقتصاد ایران را با رشد بالا به جلو برانند و رشد فراگیر را برای پاسخگویی به نگرانی های اشکال مختلف نابرابری ها محقق نمایند.

همچنین اهم برنامه های وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی که پیشتر در صحن مجلس شورای اسلامی مورد تایید قرار گرفته و در نظام جامع تدبیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی آمده است و باید برای رشد فراگیر، توسعه اشتغال قابلیت محور و حمایت اجتماعی توانمند ساز سرلوحه تمامی دستگاه های ستادی و اجرایی این وزارتخانه قرار گیرد عبارتند از:

رشد فراگیر و اشتغال قابلیت محور

- ایجاد مراکز فعالیت های کارآفرینی دانش بنیان و نوآوری محور بر اساس مزیت های منطقه ای
- شناسایی و حمایت از بنگاه ها و مدیران موفق کارآفرین جهت افزایش ظرفیت اشتغال و توسعه بنگاه های موفق
- توسعه کارآفرینی از طریق تجاری سازی طرح های پژوهشی دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی
- ایجاد فرصت های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش بنیان و آینده نگری نسبت به تحولات آن ها در سطح ملی و جهانی.
- ساماندهی، انسجام بخشی و تکمیل آمار و اطلاعات حوزه بازار کار و اشتغال به منظور برنامه ریزی و تصمیم گیری صحیح و به موقع
- تهیه اطلس جامع اشتغال کشور مشتمل بر داده های آمایش اشتغال، اطلاعات مشاغل، نیازسنجی و تحلیل بازار کار، تحلیل امکانات زیربنایی و مزیت های نسبی هر استان
- شناسایی فضای کسب و کار کشور بر اساس الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، شاخص دیده بان جهانی کارآفرینی و شاخص سهولت فضای کسب و کار
- تلاش برای راه اندازی بخش ویژه پایش محیط کسب و کار در ایران
- تدوین قوانین و مقررات به منظور تقویت و توسعه خوشه های کسب و کار
- حمایت از توسعه شرکت های مادر تخصصی کارآفرینی و اشتغال
- طراحی و تدوین مدل های مناسب برای جذب سرمایه گذاری ایرانیان مقیم خارج از کشور
- بسترسازی حقوقی و مالی مناسب برای ایجاد اشتغال با دوام و مولد از طریق تشویق و جذب سرمایه گذاری خارجی
- تأکید بر تأمین امنیت فردی، شغلی، اجتماعی و درآمدی، بر اساس کارایی و برابری فرصت ها برای تضمین ورود ایده های نو اشتغالزا به کشور
- استفاده از توان مالی و اعتباری زیرمجموعه های وزارتخانه برای حمایت مالی از شرکت ها نوپا، مشاغل خانگی و صنایع کوچک نوآور
- برقراری حمایت های مؤثر از بیکاران برای افزایش توانمندی های آنان در جهت دسترسی به اشتغال پایدار
- ارائه تسهیلات بانکی خوداشتغالی جهت ایجاد مشاغل برای بیکاران
- فراهم آوردن زیرساخت های توسعه ای در مناطق محروم و کمتر توسعه یافته و افزایش جاذبه های به کارگیری نیروی

انسانی متخصص در این مناطق

- تلاش برای اعطای بخشودگی‌های تسهیلات، جهت ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته
- گسترش مشاغل مولد فردی، کارآفرینی و مشاغل مولد برای نیروی کار مازاد روستایی و ساکن در مناطق محروم
- تصویب سند ملی کار شایسته با رعایت اصل سه‌جانبه‌گرایی
- برنامه‌ریزی برای افزایش انگیزه و ارتقاء بهره‌وری نیروی کار
- توانمندسازی کارجویان برای ورود به مشاغل مختلف
- توانمندسازی کارفرمایان برای استفاده از ظرفیت‌های معطل اشتغال
- توانمندسازی نیروی کار برای ارتقاء کیفیت محصولات داخلی
- ایجاد شرایط مناسب جهت مشارکت بیشتر زنان در امور اقتصادی و ایفای نقش شایسته از سوی آنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور
- ارتقای سرمایه اجتماعی (اعتماد، قانون‌گرایی، انسجام اجتماعی و...)

حمایت اجتماعی توانمندساز

- برنامه‌ریزی برای جذب منابع حاصل از هدفمند سازی یارانه ها در نظام حمایتی
- تلاش در جهت شکل‌دهی نظام جامع تکافل اجتماعی (کفالت مردم به‌طور اعم و اقشار نیازمند و گروه‌های هدف بطور اخص در مقابل پریشانی‌های جسمی، روحی و اقتصادی) برای تضمین حداقل‌های زندگی
- حمایت و تقویت نهادهای غیردولتی در جهت توسعه خدمات پیشگیری و حمایتی
- بهره‌مندی از توان شرکای اجتماعی کار در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها در بخش رفاه اجتماعی
- تلاش در جهت تعریف و تبیین نظام چندلایه تامین اجتماعی با رویکرد سوق‌دهی مردم بویژه اقشار نیازمند و گروه‌های هدف به سمت نظام بیمه‌ای با اعمال سیاست‌های توانمندسازی، کارگستری و..
- بهبود نظام خدمت‌رسانی حوزه‌های بیمه‌ای و حمایتی و بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات در جهت تسهیل خدمت‌رسانی
- مشارکت در فعالیت‌ها و طرح‌های مربوط به توانمندسازی، مهارت‌آموزی، کارگستری اقشار نیازمند و گروه‌های هدف به منظور ارتقاء جایگاه آنان از حوزه امداد اجتماعی و حمایت اجتماعی به سمت بیمه‌های اجتماعی
- اجرای طرح‌های نیازمندی‌بایی فعال بمنظور تسهیل و تسریع در دسترسی عادلانه و مستمر اقشار نیازمند و گروه‌های هدف به خدمات اجتماعی
- تلاش در جهت حفظ کرامت و شرافت انسانی اقشار نیازمند و گروه‌های هدف در حمایت‌های اجتماعی
- توانمندسازی افراد و خانوارهای آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده از مطالعات فرهنگی
- اصلاح و تدوین قوانین و مقررات در راستای توانمندسازی گروه‌های هدف و آسیب‌پذیر
- طراحی نظام سطح‌بندی خدمات حمایتی و توانمندسازی